

เที่ยวตามรอย

ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำนำ

หนังสือ “เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มาจากแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในแง่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนา ที่หากผู้สนใจได้เดินทางผ่านไป และได้เข้าเยี่ยมชมจะได้เห็นถึงความสวยงามที่น่าประทับใจ ไม่เพียงเท่านั้นในหนังสือ “เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เล่มนี้ยังได้รวบรวมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ของจังหวัดต่างๆ ที่ได้นำเสนอพร้อมกับคู่มือการเดินทางของสถานที่นั้นๆ อันเป็นการเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินอกอีกแง่มุม ซึ่งไม่เน้นวิชาการมากนักแต่ต้องการจะสอดแทรกการเข้าไปสัมผัสได้อย่างง่ายๆ และเกิดความประทับใจไม่รู้ลืม การจัดทำหนังสือ เล่มนี้ สำนักงาน กปร. ได้รับความร่วมมือจากคุณณศ งามสม นักเขียนจากนิตยสาร อสท. และคณะพวกพ้องที่มีความชำนาญในการสื่อสารในแง่มุมมองที่มีเอกลักษณ์เน้นความสวยงามเรียบง่ายโดยใช้ภาพเป็นตัวสื่อความหมาย พร้อมเรื่องราวที่น่าสนใจ

หนังสือ “เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เล่มนี้ได้นำเสนอสถานที่ต่างๆ ใน ๔ จังหวัด ได้แก่ สกลนคร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มุกดาหาร ซึ่งในทุกจังหวัดที่นำเสนอมานั้นมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ส่งผลสำเร็จเป็นรูปธรรมชัดเจน อีกทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวให้กับผู้สนใจได้มาเยือนได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

สำนักงาน กปร. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือ เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้อ่านและรักการอ่าน และที่สำคัญเป็นการปลูกจิตสำนึกในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดี สุดท้ายนี้ สำนักงาน กปร. ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนและผลักดันให้หนังสือ เล่มนี้ จัดทำได้สำเร็จครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

กลุ่มประชาสัมพันธ์
สำนักงาน กปร.

สารบัญ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สกลนคร

ภูพาน ผู้คน และป่าไม้

กาฬสินธุ์

พระวิริยะ สร้างผืนดินอันอุดม

ขอนแก่น

น้ำ ความงดงามและความหมาย

มุกดาหาร

หุบเขา ความฝัน และเรื่องเล่าจากวันวาน

๓

๒๕

๔๓

๖๓

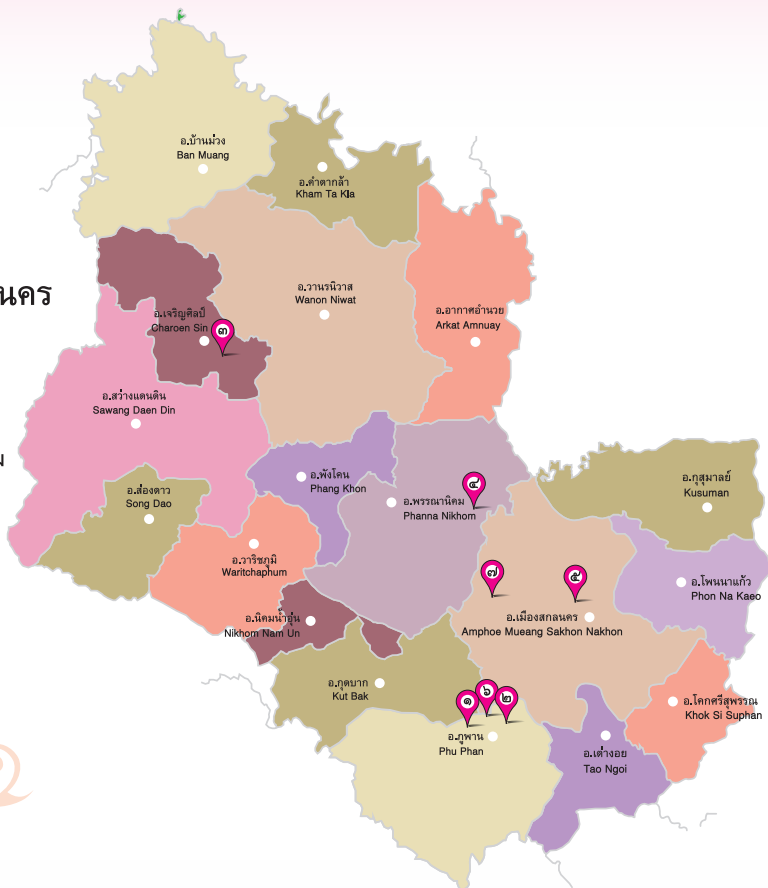
เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร

- ๑ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน
- ๒ อุทยานแห่งชาติภูพาน
- ๓ ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างบ้านกุดนาขาม
- ๔ พระธาตุกุเพ็ก
- ๕ พระธาตุนารายณ์เจงเวง
- ๖ น้ำตกห้วยใหญ่
- ๗ ฟาร์มตัวอย่างหนองหมากเผ่า

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สกลนคร

ภูพาน ผู้คน และป่าไม้

๑...

มานานเดือนกันยายนไปเรื่อยไป รินรดผืนป่าเต็งรังแห่งเทือกเขาภูพานให้
แตกผลิบานใหม่ มองออกไปในยามนี้ ทั่วทุกพื้นที่จึงดูราวกับผืนพรมสีเขียวนุ่มหนา
ย้อนกลับไปเมื่อไม่กี่เดือนก่อน ปลายเดือนเมษายนเทือกเขาภูพานยังเป็น
สีน้ำตาลแดงร้อนแล้ง น้ำตาลจากภูหินทราย แดงจากใบเต็งรังซึ่งพร้อมกัน
เปลี่ยนสีเพื่อลดการใช้น้ำ

เขียนและเรียบเรียงโดยนางสาวพรพรรณ คำศรี ทีมที่ ๓ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ย้อนกลับไปเมื่อ ๓๐ ปีก่อน ที่นี่ ถูกเรียกว่า “พื้นที่สีแดง” เขตเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ในยุคที่นักศึกษา ประชาชน และฝ่ายรัฐ ใช้ภูพานเป็นสมรภูมิสู้รบกันเพียงเพราะอุดมการณ์ที่แตกต่าง

ในวันนี้ เมื่อม่านหม่นมัวทางความคิดจางหาย ภูพานกลับคืนมาเป็นบ้านอันอบอุ่นอีกครั้ง

และด้วยน้ำพระราชหฤทัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนิน

เยือนภูพานหลายครั้ง ด้วยห่วงใยในวิถีความเป็นอยู่ราษฎรของพระองค์ จึงมีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลากหลาย เพื่อให้ผู้คนภูพานมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าวันวาน

ในเวลาต่อมา สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำริให้จัดสร้างพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ เพื่อพระองค์ได้ประทับทรงงานโครงการต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผ่านสงครามทางอุดมการณ์และความลำบากยากเข็ญ ผู้คนรอบภูดำเนินชีวิตใหม่โดยมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นเสมือนเข็มทิศและพี่เลี้ยงคอยชี้ทาง

ให้พวกเขามีรายได้เลี้ยงครอบครัวโดยไม่ยากลำบากดังแต่ก่อน ตามหลักแห่งความพอเพียง ตามวิถีแห่งความยั่งยืน...

กลางเดือนกันยายน ศูนย์ฯ ภูพานดูเขียวข่มเย็นตามสระน้ำและคูคลองสายเล็กสายน้อยมีน้ำเปี่ยมบริบูรณ์

นึกย้อนถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครึ่งหนึ่ง พระองค์พระราชทานข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ภูพานแก่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ไว้ว่า

“...ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อำเภอเมืองฯ จังหวัดสกลนคร เดิมเป็นป่าไผ่ คนไปตัดไม้สำหรับเป็นฟืนและใช้พื้นที่สำหรับการเกษตรกรรม ป่าไผ่ที่อยู่เหนือพื้นที่ถูกทำลายไปมาก จึงไม่มีน้ำในหน้าแล้ง น้ำไหลแรงในหน้าฝน ทำให้มีการชะล้าง (Erosion) หน้าดิน (Top Soil) บางลง และเกลือที่อยู่ข้างใต้จะขึ้นเป็นหย่อม ๆ...”

ในปี ๒๕๒๗ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ก็ได้ก่อตั้งขึ้นที่บ้านนาบกเค้า ตำบลห้วยยาง อำเภอเมืองสกลนคร บนเนื้อที่ ๑๑,๓๐๐ ไร่ ตามแนวเทือกเขาภูพาน โดยแบ่งออกเป็นพื้นที่

ยางพาราเป็นหนึ่งในบรรดาพืชไร่ที่ทดลองปลูกในศูนย์ฯ ภูพานมากกว่า ๒๐ ปีแล้ว

ที่ยาวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โคเนื้อภูพาน (โคเทาจิมะ) สัตว์เศรษฐกิจโคตเด่น
แห่งศูนย์ฯ ภูพาน

สาธิตเพื่อพัฒนาเกษตรกรรวมจำนวน ๒,๓๐๐ ไร่ พื้นที่พัฒนาป่าไม้ ๑,๑๐๐ ไร่ โดยมีหมู่บ้าน ๒๒ หมู่บ้านรายรอบ

ผ่านเวลามาร่วม ๓๐ ปี กลางเดือนกันยายน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ดูเขียวชอุ่มชุ่มชื้น เทือกเขาภูพานที่โอบล้อมเขียวสดไปด้วยไม้ใหญ่ซึ่งกำลังแตกผลิใบใหม่ ในอ่างเก็บน้ำมีน้ำเปี่ยมปริ่มเย็นใส

“ตอนนี้จังหวัดเราขึ้นชื่อเรื่องสามคำค่ะ” ภรภัทร ดาวศรี เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของศูนย์ฯ บอกพลางยิ้มอารมณ์ดี

“สามคำที่ว่า คือไก่ดำภูพาน หมูดำภูพาน และโคเทาจิมะภูพานหรือโคเนื้อภูพานค่ะ” เธอเฉลยพร้อมรอยยิ้ม ขณะพาเดินชมงานศึกษาและพัฒนาปศุสัตว์

ที่มุมหนึ่ง เจ้าหน้าที่ประจำงานกำลังป้อนหญ้าให้โคเนื้อภูพานตัวน้อย เธอบอกว่า “ตอนนี้มันกำลังได้รับความนิยมมากเพราะราคาดี ทั้งยังเหมาะกับพื้นที่สูงดินไม่ค่อยสมบูรณ์อย่างภูพานมาก”

ไก่ดำภูพาน

หมูดำภูพาน

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

กล่าวถึงเรื่องดิน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เข้าใจ
เรื่องนี้เป็นอย่างดี และทุกหน่วยงานที่เข้าร่วมก็ล้วนร่วมหา
หนทางปรับปรุงดินให้อุดมสมบูรณ์

ตัวอย่างการปรับปรุงดินที่ได้ผลดียิ่ง อยู่ไม่ไกลที่บ้าน
ลุงขวัญใจ แก้วทาวงค์ เกษตรกรตัวอย่างของศูนย์ศึกษาการ
พัฒนาภูพานฯ

ลุงขวัญใจฯ ก็คล้ายหลาย ๆ คนที่เคยยากไร้ ไม่มีแม่
ผืนดินเป็นของตนเอง ห้าปีที่แล้ว เกสรมัครเข้าอบรมในศูนย์ฯ
คำว่าเศรษฐกิจพอเพียง ได้เปลี่ยนชีวิตครอบครัวไปโดยปริยาย
จากที่เคยเช่าที่ทำนา วันนี้งลุงขวัญใจฯ มีที่ดินกว่า ๒๐ ไร่
รอบ ๆ บ้านอุดมด้วยนาข้าว อ้อยคันน้ำซึ่งสร้างรายได้ให้

เด็ก ๆ ดินจากวิธีการเพาะขยายในปลา
ให้ได้บนพื้นที่หนึ่งตัว

ป่อสารจัดการเลี้ยงปลานิคต่าง ๆ

อย่างมาก พร้อมกับปลูกผักสวนครัว
เลี้ยงปลา เปิด ไร่ ไร่เป็นคลังอาหาร

ครั้งหนึ่ง สมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เคยเสด็จ
พระราชดำเนินเยือนที่นี่ ทรงโถกนา
แปลงนาของลุงขวัญใจด้วยพระองค์เอง

“ผมซาบซึ้งต่อในหลวงมาก ชีวิตนี้
ผมได้ในหลวงได้เลยครับ” ชายชาเอ๋ย
น้ำเสียงล้นเครือ โบหนาระบายยิ้ม-ยิ้ม
ซาบซึ้งใจ...

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นักเรียนสนุกกับการเรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของศูนย์ฯ

๒...

ห่างจากภูพานไปทางทิศตะวันออก การงานอีกด้านกำลังให้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ
ย้อนกลับไปเมื่อปี ๒๕๒๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วย
สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎร
ตามท้องที่ทุรกันดารในจังหวัดสกลนคร

พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปถึงบ้านกุดนาขาม ขณะนั้นทางเข้าหมู่บ้าน
เป็นทางดินแดง ชาวบ้านทั้งหมู่บ้านมีฐานะยากจน ความเป็นอยู่แร้นแค้น พ้นจาก

สำนักงานคณะกรรมการการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ฤดูทำนาในหน้าฝน ป่าเต็งรังรอบ ๆ หมู่บ้านจะร้อนแล้ง น้ำในลำห้วยแห้งขอด ขาดสาย ไม่สามารถทำอื่นใดได้เลย

ทราบดังนั้น สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำริให้**จัดตั้งโครงการป่าน้ำเป็นลำดับแรก** ในปีถัดมา พระองค์เสด็จฯ เยี่ยมชมความคืบหน้าของโครงการฯ วันนั้นเองที่พระองค์มีพระราชดำริที่**จะส่งเสริมให้ราษฎรในท้องถิ่นนี้มีอาชีพเสริม ผ่านพันธุ์ทุกทำนาทุกครัวเรือนจะได้มีงานทำเลี้ยงครอบครัว ไม่ต้องโยกย้ายไปหางานในเมืองเช่นที่ผ่านมา**

ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพันธุ์ดี

เส้นไหมเหนียวนุ่ม
ผลผลิตจากศูนย์ฯ

งานทอผ้า ต่อยอดมาจากความรู้
ที่สั่งสมมายาวนานในแถบถิ่นอีสาน

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศูนย์ศิลปาชีพบ้านกุดนาขามจึงถือกำเนิดขึ้น และกลายเป็นต้นแบบของศูนย์ศิลปาชีพอีก ๓๔ แห่งทั่วประเทศ ในเวลาต่อมา

“พระองค์มีรับสั่งถามทุกคนว่าอยากทำอะไร ชาวบ้านที่นี่มีพื้นฐานอยู่บ้าง เรื่องจักสานไม้ไผ่ ทอผ้า บั่นดินเผาไฟใช้กันมาแต่ดั้งเดิม จึงเกิดแผนงานเครื่องปั้นดินเผา ทอผ้าไหม จักสานไม้ไผ่ แกะสลักไม้ ตีเหล็ก” ร.ท. ประดิษฐ์ พิมพ์การ หัวหน้าชุดปฏิบัติการศูนย์ฯ บอกเล่าให้ผู้มาเยือนฟัง

ทดลองเป็นชาวสวนยาง
ในงานออกร้านประจำปีของศูนย์ฯ

ผ้าไหมย้อมครามลวดลายงดงาม

เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ สกัดจากเขากวางรูชา

ไวน์หมากเฒ่า
ผลไม้ท้องถิ่นคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เครื่องสีข้าวพื้นบ้าน
ถูกนำมาใช้ประโยชน์
ในการสีทำข้าวกล้อง

ศูนย์ฯ สุพรรณ หนึ่งในพระวิริยะและ
พระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

บรรยากาศภายในศูนย์ฯ ร่มรื่นด้วยหมู่ไม้ใหญ่น้อย

“ที่เราภาคภูมิใจมากก็คือ พวกเขาไม่ได้จบ
จากสถาบันอะไรเลย ชาวบ้านทั้งนั้น แต่เขาสามารถ
เรียนรู้ทุกอย่างได้ อยู่ที่นี่เขาเป็นจิตกรกร กลับไป
บ้านเขาทำงานที่เคยทำ จับจอบจับเสียม จับคันไถ”

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พืชผักสด ๆ
ปลอดสารพิษร้าย

เจาะโรงเรียนให้ผลดี
บนผืนดินภูพาน

มัลเบอร์รี่หรือลูกทอม่อน พร้อมแปรรูปเป็นแยม
และน้ำผลไม้คุณภาพดี

ข้าวโพดพันธุ์ดีของ
ศูนย์ฯ ภูพาน

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ไม่ได้ดูพาน พร้อมฟัก
เพื่อแจกจ่ายแก่ชาวบ้านรายรอบ

นอกจากข้าวและพืชผักนานา
ลุงขวัญใจ ยังเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง
เหลือจึงขายเป็นรายได้เก็บออม

ภายหลังสร้างศูนย์ฯ เสร็จ พระองค์ได้เสด็จฯ เยี่ยมเยียน
ทุกปี ทรงทอดพระเนตรผลผลิตภัณฑ์ทุกชิ้น พระราชทาน
คำแนะนำให้โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย บางครั้งยาวนานร่วม
๖ ชั่วโมง สร้างความปลาบปลื้มและกำลังใจให้คนในศูนย์ฯ
เป็นล้นพ้นยิ่ง

ถึงวันนี้ ศูนย์ฯ มีงานฝีมือทั้งสิ้น ๑๗ แผนก ลูกศิษย์
เมื่อ ๒๔ ปีที่แล้ว กลายเป็นครูที่ช่วยถ่ายทอดความรู้สู่ศิษย์

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลุงขวัญใจ แก้วawangค์
เกษตรกรตัวอย่างแห่ง
ศูนย์ฯ ภูพาน

รุ่นใหม่ ที่นี่กลายเป็นความหวังของคนไร่งาน ไร่บ้าน ผู้พิการ
ที่เคยคิดว่าตนเองไม่สามารถทำอะไรได้ เด็ก ๆ นักเรียนมี
โอกาสทดลองทำงานที่ตนอยากทำ อยากเป็น

“อาหาร” หาได้รอบ ๆ บ้าน

ไม่เพียงคนบ้านกุดนาขามที่ได้ฟังฟังอาศัย ศูนย์ฯ ยังช่วยชุบชีวิตผู้คนต่างถิ่นอีก
มากมาย

ในห้องน้ำดินภายในศูนย์ศิลปาชีพฯ ใครบางคนเล่าเรื่องของลุงทรัพย์ ศรีโอภา
หนึ่งในสมาชิกศูนย์ฯ แก่ทำงานที่นี้มา ๒๓ ปีแล้ว แต่ก่อนครอบครัวลำบากมาก หลังจาก
ศูนย์ฯ สร้างเสร็จ ชีวิตก็เหมือนได้เกิดใหม่

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เครื่องปั้นประดับลวดลาย
อ่อนช้อย การงานสำคัญของ
ศูนย์ศิลปาชีพบ้านกุดนาขาม

เรื่องเล่าพื้นบ้าน ถูกลำนำจรดลงบนเครื่องปั้นดินเผา

จากห้องทำดิน - ปั้นขึ้นรูป เราไปดูห้องเขียนลาย ที่
โดดเด่นและต้องใช่มือ-ประสบการณ์ คือลายน้ำทอง พุดตาน
ภาพวาดประเพณีพื้นบ้าน แห้งไฟ ดีข้าว เรื่องเล่าพื้นบ้าน

“เราเขียนลงในผลิตภัณฑ์เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เห็น
เผื่ออนาคตข้างหน้าอาจไม่มีภาพเหล่านี้หลงเหลืออีกแล้ว”
วิราพร ยันตะพันธ์ เจ้าหน้าที่ต้อนรับ อธิบายด้วยน้ำเสียง
กึ่งกังวลกึ่งภูมิใจ

วิราพรฯ เดินนำพาที่แผนกดอกไม้ประดิษฐ์ แต่ละดอก
แต่ละชนิดทำจากผ้าต่างเนื้อกัน เท่าที่เห็นจัดวางอยู่ ทุกดอกดู
เหมือนดอกไม้จริง ไม่ว่าจะเป็นกุหลาบควีนสิริกิติ์ ดอกบัว
พับ ยี่สุ่น มะลิ ท้อ หรือกล้วยไม้ข้าวเหนียวลิง ม้าวิ่ง ซึ่งมี
อยู่ตามทุ่งตามป่ากุดนาขาม

ที่แผนกตัดเย็บเครื่องหนัง หญิงสาวพิการนางหนึ่งกำลัง
จดจ่ออยู่กับภาพวาดรูปฟุ้งนาข้าว แรกเห็น ทุกคนคงคิดว่า
เธอกำลังให้ฟูกั้นบรรจงระบายสี แต่พอเข้ามาดูใกล้ ๆ เครื่องมือ
ของเธอกลับเป็นเข็มเย็บผ้าเล็กแหลม

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

งานฝีมือมากหลายจากกุดนาขาม

จิราพร หล่อจันอัด เดินทางมาจากหนองบัวลำภูหลังจาก
รู้ข่าวเรื่องศูนย์ฯ เธออยู่ที่นั่นมา ๑๕ ปีแล้ว อยู่กับภาพพุงนาข้าว
ขนาด ๕๐x๔๐ เซนติเมตร มาร่วม ๒ ปีแล้ว

ผมถามถึงความยาก เธอตอบน้ำเสียงราบเรียบว่า “เคยทำ
ฝันใหญ่กว่านี้ค่ะ รายละเอียดภาพนี้ถือว่าไม่มาก”

หลังจากเสร็จสมบูรณ์ งานฝีมือชิ้นนี้จะกลายเป็นของ
ที่ระลึกแก่ราษฎรบ้านตึกะในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรม
ราชินีนาถ

ครั้งก่อนวันนั้น ผู้มาเยือนได้เดินชมแผนกต่าง ๆ จน
ครบทุกที่ แผนกเครื่องประดับปักแมลงทับ แผนกเฟอร์นิเจอร์
แผนกออกแบบและบรรจุกัณฑ์ แผนกตัดเย็บเสื้อผ้า แผนก
จักสาน แผนกทอผ้าไทย

บางแผนกมีคนทำงานอยู่ไม่มาก เพราะช่วงนี้ต้องผลิต
เปลี่ยนกันไปทำนา รู้สึกทั้งเพลิดเพลินและภูมิใจแทนคนในศูนย์ฯ
มือของพวกเขาหยาบกร้านก็จริง ทว่าหัวใจทุกดวงกลับดังตาม
ละเมียดละไม

ละเมียดละไมดั่งน้ำพระราชหฤทัย...

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

บันไดทางขึ้นพระธาตุภูเพ็ก ทอดผ่านไม้ป่าลุ่มบูรณ์

๓...

ม่านฝนเดือนกันยายนโปรยปราย เทือกเขาภูพานห่มสายหมอกขาวราวแพรไหม จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ไตรระดับความสูงขึ้นไปตามบันได ๔๙๑ ขั้น อากาศค่อย ๆ เย็นขึ้น ม่านหมอกล่องลอยโอบคลุมรายรอบตัว บนผาหินสูงสุด ปลายทางบันได พระธาตุภูเพ็กที่ก่อด้วยแท่งศิลาสลักเป็นรูป ทรงปราสาทก็ปรากฏเบื้องหน้า ม่านหมอกรายล้อม ดวงแดดบนท้องฟ้ามองเห็น เป็นจุดสว่างรางเลือน

เพียงคนละอองไม้พรวนก็ปลิวไสยมา จากพระบาทบัว หินที่ก่อด้วยหินทรายเหลือง

พระธาตุฤเท็ก ศาลสถานโบราณคูเมืองลกลนคร

กลางฤดูฝน ป่าภูพานห่มม่านหมอกเย็นชื้น

เดินวนรอบฐานปราสาทแล้วไต่บันไดหินขึ้นไปด้านบน เบื้องหน้าประตูศิลาปรากฏ
สุริยะปฏิทิน ๑,๐๐๐ ปี ที่กลุ่มชนสมัยขอมได้ค้นพบความลับเกี่ยวกับระยะเวลาสั้น-ยาว
ในรอบปี แล้วสร้างเทวาลัยนี้เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเพื่อทำการเกษตรกรรม
ตามตารางเวลาที่กำหนดในสุริยะปฏิทิน

ม่านหมอกเริ่มละลาย เดินลงจากองค์พระธาตุไปทางสระน้ำริมหน้าผา ในนั้น
มีดอกบัวหลวงบานอยู่หลายดอก

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระธาตุนารายณ์เจงเวง โบราณสถานซึ่งสร้างคู่พระธาตุภูเพ็ก

ตามหลักฐานทางโบราณคดี สันนิษฐานว่าพระธาตุภูเพ็ก มีอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ โดยสร้างห้องครกคฤหะ ไว้ตรงกลาง มีปราสาทประธาน กุฏิ หอพระ ศาลา และสระน้ำ ตามคติฮินดู

ถัดจากสระน้ำไม่ไกล คือแนวหน้าผา รอยเพียงครู่เมฆหมอก ก็ถูกลมพัดกวาดหาย เผยให้เห็นทิวทัศน์เบื้องล่างที่มองออกไป

ได้ไกลถึงหนองหารและตัวเมืองสกลนคร มองเห็นเทือกภูพาน ทอดยาวจากเหนือจรดใต้...

ม่านฝนยังโปรยละออง น้ำเย็นใสไหลรีลิ่งไปรวมสายกับ น้ำตกห้วยใหญ่ แหล่งท่องเที่ยวที่น่าชมในอุทยานแห่งชาติภูพาน

น้ำตกนี้ อยู่ไม่ไกลจากพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์นัก เช่นเดียวกับถ้าเสรีไทยและเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

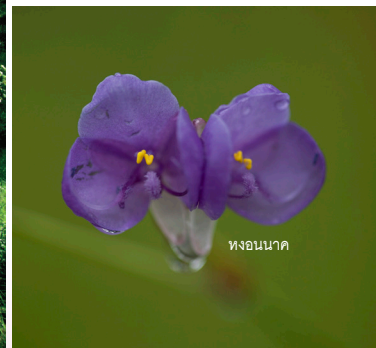
ผืนป่าภูพาน เขียวขจีร่มเย็นตาในเดือนกันยายน

ลานสาวแอ้ ซึ่งช่วงปลายฝนต้นหนาวจะ
ผลิพราวด้วยดอกไม้ป่านานาพรรณ

นิกย้อนกลับไปเมื่อสามสิบปีก่อน
ช่วงเวลาที่ภูพานเป็นพื้นที่เคลื่อนไหว
ของ พคท.

ผ่านสงครามทางอุดมการณ์และ
ความลำบากยากเข็ญ ผู้คนรอบภูดำเนิน
ชีวิตใหม่โดยมีโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ เสมือนเข็มทิศและไฟเลี้ยง
คอยชี้ทาง ให้พวกเขาเลี้ยงครอบครัวโดย
ไม่ยากลำบาก ตามปรัชญาของความ
พอเพียง

นอกจากศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ภูพานฯ แล้ว ก่อนถึงพระตำหนักภูพานฯ
ยังมีฟาร์มตัวอย่างหนองหมากเผ่า

หงอนนาค

ศูนย์สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยนางพจมาภรณ์ พจมาภรณ์

ตามพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
อีกแห่งหนึ่ง ที่คอยถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านการเกษตร
แก่หมู่บ้านใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีใหม่ของในหลวง การ
เลี้ยงสัตว์ ตลอดจนการแปรรูปพืชผลที่ได้ เพื่อช่วยเพิ่ม
มูลค่าในทางการจำหน่าย

“เราส่งเสริมให้คนที่นี่ปลูกผักไว้กินเอง กะเพรา โหระพา
ที่ปลูกแซมในไร่ข้าวโพดยังช่วยไล่แมลงได้ด้วย เหลือกก็เอาไปแลก
มีเหลือมากค่อยขาย” หนูพุด มัลลฉรินทร์ เจ้าหน้าที่ฟาร์มตัวอย่าง

หนองหมากเผ่าฯ เล่าให้ฟังระหว่างเดินนำชมในฟาร์มฯ

เย็นวันนั้น แดดอุ่นโรยอ่อน คณะเยี่ยมชมเข้าไปเยือน
หมู่บ้านใกล้เคียง ไร่ฟาร์มฯ แทบทุกหลังมีแปลงผักเล็ก ๆ ปลูกไว้
หน้าบ้าน ผู้คนยิ้มแย้มทักทายกัน แลกผักในไร่บ้านกับไข่ ไก่
ปลา โดยไม่ต้องใช้เงินซื้อหา

หยุดมองภาพตรงหน้า คงไม่มีใครคิดว่าภาพงดงามเช่นนี้
จะเกิดขึ้นได้ที่ภูพาน อดีตสมรภูมิที่ถูกระบายเป็นพื้นที่สีแดง

นึกถึงภาพถ่ายฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

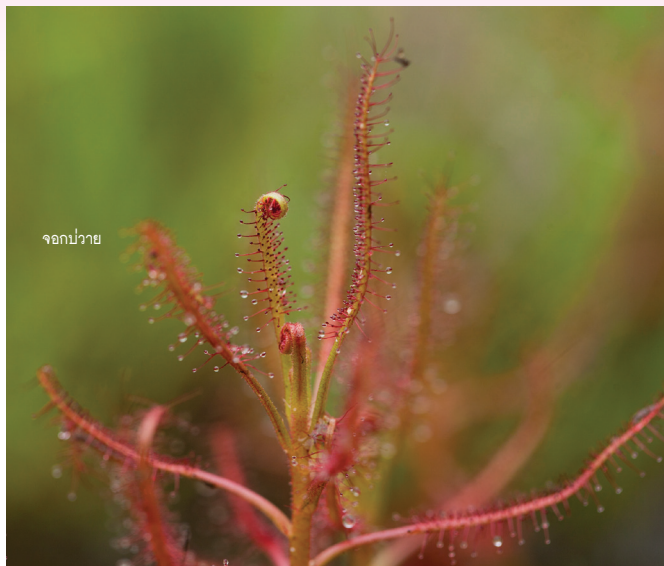

เหลืองพืชมร

ในภาพนั้นปรากฏพระบรมสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ แบนพระพักตร์เคียงดอกไม้หลากหลายสี รอบ ๆ พระองค์ก็ล้วนผลิพราวด้วยดอกดุสิตา สร้อยสุวรรณา กระดุมเงิน... แล่งดงมลานตา

พระพักตร์ของพระองค์นั้นแย้มพระสรวล ดูผ่อนคลายราวกับพระองค์ทรงทราบล่วงหน้าว่า พระราชกรณียกิจที่ทรงมุ่งมั่นอุตสาหะเมื่อสิบปีก่อนนั้น จะบรรลุผลตามพระประสงค์ในวันนี้

ราวกับพระองค์จะทรงทราบว่า ในเวลาต่อมา ภูพานนั้นจะสมบูรณ์และดงามเพียงนี้...

จอกป๋วย

คู่มือเดินทาง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เปิดให้ผู้สนใจทั่วไปเข้ามาศึกษาเรียนรู้ และทดลองเป็น “เกษตรกร” ในงานศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรรม ป่าไม้ ประมง หรือปศุสัตว์

สอบถามข้อมูลได้ที่โทรศัพท์ ๐-๔๒๗๔-๗๔๕๘-๙

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีวะบ้านกุดนาขาม ตั้งอยู่ที่ตำบลเจริญศิลป์ อำเภोजินเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร สอบถามข้อมูลได้ที่โทรศัพท์ ๐-๔๒๗๐-๙๑๖๒ และเว็บไซต์ <http://www.khutnakham.com>

นอกจากผักหลากหลายและพืชไร่ ศูนย์ฯ ภูพานยังแต่งแต้มไปด้วยไม้ดอกอย่างทานตะวัน
ซึ่งนอกจากจะอวดสีสันสดใส เมล็ดยังสกัดทำน้ำมันได้อีกด้วย

อุทยานแห่งชาติภูพานมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย
นอกจากน้ำตกห้วยใหญ่ ถ้ำเสรีไทย เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ
ลานสาวแอ้ว พระธาตุภูเพ็กซึ่งอยู่บนยอดภูสูง ก็เป็นอีกสถานที่
ที่ซึ่งน่าเยี่ยมชม

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมและติดต่อบ้านพักได้ที่
อุทยานแห่งชาติภูพาน ตำบลห้วยยาง อำเภอเมืองสกลนคร
จังหวัดสกลนคร ๔๗๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๘๔-๑๒๖๓-๕๐๒๙ เว็บไซต์
<http://www.dnp.go.th>

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์

- ๑ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำ
ลำพะยั้งตอนบน
- ๒ วนอุทยานภูแฝก
- ๓ เชื้อนลำปาว
- ๔ สวนสะออน

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

กาฬสินธุ์

พระวริยะ สร้างแผ่นดินอันอุดม

อุโมงค์ผันน้ำลำพะยังภูมิพัฒน์ เสมือน
“อุโมงค์มหัศจรรย์” ที่ผันน้ำข้ามภูเขาสูงมาสู่ดินแดนกันดาร

ไม่รู้จะเอ่ยคำใด...

คือความรู้สึกของใครหลายคน ขณะเบื้องหน้าปรากฏอุโมงค์ขนาดใหญ่
ทอดหายเข้าไปในภูเขา

ดวงไฟตามผนังอุโมงค์ส่องฉายให้เห็นรำไร นั่นทำให้อารมณ์รับรู้ยิ่งตื่นเฟริด
“มหัศจรรย์” ดูจะอธิบายภาพตรงหน้าได้ชัดเจนกว่าถ้อยคำมากมาย...

เที่ยวชมรอยโน้ตจากอดีตเนื่องมาจากพระราชดำริ แห่งกษัตริย์ไทยยุคเรืองฤทธิ์

ร่วม ๖ ปีแล้ว ที่อุโมงค์แห่งนี้ถูกก่อร่างสร้างขึ้น ด้วยเทคโนโลยีในยุคนี้

อาจกล่าวได้ว่าไม่ใช่เรื่องยาก ทว่าสำหรับพื้นที่ทางไกล ขาดไฟฟ้าเช่นนี้ การจะสร้างอุโมงค์ขนาดใหญ่ตลอดภูเขาอาจต้องใช้มากกว่าเงินทุน หรือเครื่องทุ่นแรงทันสมัยใด ๆ

“พระองค์ทำเพื่อเราแท้ ๆ” ทับทิม เพาะชม ชาวบ้านบ้านเขาวง อำเภอเขาวง เอย่น้ำเสียงลั่นเครือ นัยนัยตารินน้ำตา

เช่นเดียวกับชาวเขาวงคนอื่น ๆ อุโมงค์ผืนน้ำนี้ไม่ต่างจาก “เทวดา” ผู้นำพาน้ำอันมีค่ายิ่งมาสู่นาไร่ ย้อนกลับไปในอดีต ทิวทั้งอำเภอเขาวง คือพื้นที่กันดารฝน ดินแห้งแล้ง ร่วนเป็นทราย ช่วงปี ๒๕๒๐ เขาวงเป็นหนึ่งในพื้นที่เคลื่อนไหวนองพรอคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) จัดเป็นพื้นที่อันตราย จึงแทบไม่มีใครมาเยี่ยมเยือน

ปลายอุโมงค์ผืนน้ำอีกด้านบรรจบกับอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ เขตจังหวัดมุกดาหาร

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ทว่า สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คงไม่มีสถานที่ใด
จะห่างไกลเกินสายพระเนตรอันห่วงใย

พระองค์ทรงมองเห็นความทุกข์ยากของผู้คนที่นี้ และ
ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ได้พระราชทาน **“โครงการ
พัฒนาลุ่มน้ำลำพะยังตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”** มี
การสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยัง ความจุ ๔ ล้านลูกบาศก์เมตร
พร้อมให้พิจารณาขุดสระน้ำในไร่นา เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิตตาม
วิถีเกษตรทฤษฎีใหม่

ไม่เพียงเท่านั้น ๓ ปีถัดมา พระองค์ได้พระราชทาน
พระราชดำริ **“ให้ผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ซึ่งอยู่อีกฟาก
ภูเขา มาเติมใส่อ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบน เพื่อแบ่งปันน้ำที่
เอ่อท้น-เหลือใช้”**

นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ - ๒๕๔๙ กรมชลประทานรับสนอง
พระราชดำริ โดยสร้างอุโมงค์ผันน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง
๓ เมตร ความยาว ๗๑๐ เมตร จากเขตจังหวัดมุกดาหาร
ลอดใต้เทือกเขาเวงมาเติมใส่อ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบน
ในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้วยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓ เมตร ความยาว ๗๑๐ เมตร
อุโมงค์ผันน้ำลำพะยังฯ ช่วยส่งมอบน้ำให้มากกว่า ๑ หมื่นไร่

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เทือกเขาวงกตผืน เขียวร่มด้วยไม้พุ่มใหญ่

ล่วงผ่านไป ๓ ปี...

กลางฤดูฝนปี ๒๕๕๕ ผืนดินเขาวงกตด้วยกล้าข้าวซึ่งกำลังแตกผลิใบใหม่ ไกลออกไป คือเทือกเขา ลักษณะคล้ายวงแขนสีเขียวที่โอบอุ้มคุ้มครองผืนดินแห่งนี้ไว้ ณ จุดหนึ่งของเทือกเขา ปากประตูอุโมงค์ผืนน้ำลำพะยังภูมิพัฒน์ปรากฏโดดเด่นข้างตักน้ำเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๐ เมตรบนไหล่ภู ผู้คนดูเล็กจ้อยลงทันที เมื่อเดินเข้าไปภายในอุโมงค์ขนาดใหญ่ นั่น

พรรณไม้ผลิใบเขียวสด

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พวกเขาค่อย ๆ ก้าวเดินตามท่อน้ำลึกเข้าไป เวลาผ่านไปร่วมชั่วโมง ผ่านดวงไฟรำไร
อากาศเย็นชื้น และเสียงน้ำหยดดังกังวานในความเงียบสงัด พวกเขาถึงพบตนเอง ณ ปลาย
อุโมงค์อีกฟาก ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดมุกดาหาร

เดินไต่บันไดขึ้นไปยังระดับผืนดิน ภาพที่ปรากฏ คือท้องฟ้าสว่างใส ภูมิประเทศเปลี่ยนกลาย
ดูแปลกตา

ณ ด้านทิศตะวันออก ท่ามกลางทิวเขาซับซ้อนและป่าไม้ อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่แผ่กว้าง
อยู่กลางภูมิประเทศเช่นนั้น มีลำรางทอดมาสิ้นสุดใกล้ ๆ ปากประตูบันได แล้วก็มุดหาย
เข้าไปเชื่อมกับอุโมงค์ใต้ภูเขา...

ผีเสื้อตูดกินแร่ธาตุริมลำธารใส

ไม้อิงอาศัยเกาะเกี่ยวไม้ใหญ่โตงาม

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พระอาจารย์มหาสุภาพณะชีแนะแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

ความอุดมสมบูรณ์ของสวนน้ำวงศ์เตย

กล่าวในด้านข้อมูล ความมหัศจรรย์ของอุโมงค์นี้
นั้นช่วยเหลือเลี้ยงผืนดินเพิ่มอีกกว่า ๑๒,๐๐๐ ไร่ ทว่า
กล่าวในด้านของผู้คน อุโมงค์นี้ช่วยให้หลายครอบครัว
มีชีวิตใหม่

“จากที่เคยเร่ร่อนไปทำงานต่างบ้าน เดียวนี้ผมไม่
ต้องไปไหนไกลลูกเมียอีกแล้ว” วิเศษ คำไชโย ประธาน
กลุ่มฮักแพง-แบ่งปัน บอกกับผู้มาเยือนด้วยน้ำเสียงดัง
ชัดน้ำเสียงภูมิใจ

ในอดีต วิเศษ ก็เหมือนชาวบ้านเขาวงคนอื่น ๆ
ที่จำต้องละทิ้งบ้านเรือนเพียงเพราะเขาวงแล้งไร้แหล่งน้ำ
ทำนาไม่พอกิน ปลูกพืชผลใด ๆ ก็ไม่ผลิดอกออกผล
จนกระทั่งวิเศษฯ และเพื่อนบ้านได้รับรู้ถึงโครงการ
อุโมงค์ผิวน้ำและเกษตรทฤษฎีใหม่

“เกษตรทฤษฎีใหม่ของในหลวงไม่ใช่ว่าเลือก
แต่เป็นทางรอด” พระอาจารย์มหาสุภาพ พุทธิวิริโย
อธิบายแก่โยมชาวผู้ไทบ้านเขาวง

ในเพศสมณะ ผู้มาเยือนอาจรู้สึกแปลกใจที่พระสงฆ์
เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางโลก ทว่าโยมชาวเขาวงนั้นล้วน
ศรัทธาพระอาจารย์มหาสุภาพ ร่วมสืบปี่แล้วที่ทำน
ดำเนินวัตรปฏิบัติเช่นนี้ เผยแพร่คำสอนของพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสนอหนทางสว่างในการดำเนิน
ชีวิตด้วยทฤษฎีพอเพียง สมถะ พึ่งพาตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

หมูหลุมเลี้ยงไว้
เป็นรายได้เสริม

เด็ก ๆ ชาวผู้ไทได้เรียนรู้งานจักสานไม้ไผ่

"บ้านน้ำ" สิ่งประดิษฐ์พื้นบ้าน ไม่ต้องใช้น้ำมัน ใช้เพียงแรงกาย

"เดิมอาตมาก็คิดว่ากิจของสงฆ์มีเพียงเผยแผ่คำสอนในพุทธศาสนา แต่อยู่มาวันหนึ่ง อาตมาเห็นโยมหลายคนหายไปจากหมู่บ้าน แล้วก็ทราบว่าเป็นเพราะทำนาไม่พอกิน รายได้ไม่พอใช้ นั่นละอาตมาจึงคิดว่านี่ก็เป็นกิจของสงฆ์ด้วย"

ความที่สนใจพุทธพจน์พอเพียงเป็นทุนเดิม พระอาจารย์มหาสุภาพทดลองลงมือทำด้วยการเริ่มฟื้นฟูดินโยมยายท่านหนึ่งซึ่งอยู่ข้าง ๆ วัด ดินผืนนี้เรียกได้ว่า **"ป่วยไข้"** จากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวอย่างอ้อยและมันสำปะหลังต่อเนื่องนานนับสิบปี

ท่านใช้มูลสัตว์และใบไม้เป็นปุ๋ยฟื้นฟูดิน ปลูกพืชเพิ่มความชุ่มชื้นอย่างกล้วย แล้วตามด้วยพืชระยะสั้นอย่างผักสวนครัว แซมด้วยไม้ยืนต้นเพื่อร่มเงาและเนื้อไม้อันมีค่าสำหรับอนาคตข้างหน้า

เที่ยวตามรอยโน้ตโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทับทิม เพาะชม กับต้นไม้ที่
เพียรปลูกด้วยแรงกาย-แรงใจ

“เราเรียกว่า **‘หลุมพอเพียง’** เริ่มจากหลุมขนาด ๑ เมตร
คูณ ๑ เมตร” พระอาจารย์กล่าวสั้น ๆ ทว่าเปี่ยมความหมาย
ด้วยแนวคิดนี้ ในพื้นที่ ๑ ไร่ สามารถทำหลุมพอเพียงได้
๑๐๐ หลุม ผ่านการทดลองมาระยะหนึ่งก็พบว่า แต่ละหลุมนั้น
สร้างรายได้ราว ๑,๐๐๐ บาทต่อปี หรือไร่ละไม่น้อยกว่า
๑ แสนบาท

“เราเรียกว่า หลุมพอเพียง ‘แสนสุข’” พระอาจารย์ให้
คำนิยามแล้วก็ยิ้มเย็น ๆ อย่างสมณะอารมณ์ดี

ปายวันนี้ พระอาจารย์และญาติโยมชาวผู้ไทพาผู้มา
เยือนเดินชมไร่พอเพียงของพวกเขา ในพื้นที่ราว ๔ ไร่
ของนางค์เดชฯ รมรื่นหลากหลายไปด้วยไม้نانา ตั้งแต่ผัก
พื้นบ้านอย่างผักหนาม ไปจนถึงกล้วย อ้อย สละ มะม่วง รวมถึง
เผือก กบ และปลา ซึ่งเลี้ยงไว้เป็นอาหารสำหรับครอบครัว

“ที่เขาวง หลังจากลงมือทำมา ๓ ปี ทุกคนมองเห็น
แล้วว่า จะเดินไปหนทางไหน เรามีเงินหมุนเวียนในกลุ่มหลาย
แสนบาท มีธนาคารต้นกล้วย ธนาคารข้าว ธนาคารหมูหลุม
ต่อไปเราอาจจะแลกเปลี่ยนอาหารกันระหว่างอำเภอ ระหว่าง
จังหวัด โดยไม่ต้องใช้เงินซื้อหาเลยก็เป็นได้” พระอาจารย์เล่า
ขณะหยุดแวะที่ริมสระน้ำ

นอกจากจะเริ่มพบหนทางแล้ว น่ายินดีที่ภาครัฐรับรู้
และเข้าใจ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์เข้ามา
เรียนรู้ร่วมกับชาวบ้าน อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ

กังหันผลิตไฟฟ้าหนึ่งในพลังงานสะอาด
ที่ครอบครัวของหับทิมมา ได้ใช้

ขนมแดกงา-ขนมพื้นถิ่นอีกอย่างของชาวมุ่ไท

เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.) ก็ยินดีสนับสนุนงบประมาณและ
การประสานงานแก่หน่วยงานต่าง ๆ

“ทฤษฎีพอเพียงเป็นองค์ความรู้ที่มหัศจรรย์ใน
ศตวรรษนี้” พระอาจารย์ฯ เหยียดลิ้นรำพึง ทอดสายตา
ไปยังสระน้ำ

อาหารหลากหลายทำได้
จากสวนหลังบ้าน

หลายคนหันมองตาม น้ำในสระนั้นเรียบสนิท สะท้อนท้องฟ้าคราม
ดังสะท้อนหนทางใหม่อันแจ่มชัดกระจ่างใส...

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หนึ่งในรอยเท้าไดโนเสาร์เทอโรโรพอด วนอุทยานภูแฝก

๒...

ข้ามเทือกเขามาทางทิศตะวันตก ที่วนอุทยาน
ภูแฝก ต่าบลภูแล่นช้าง กิ่งอำเภอนาคู ป่าไผ่ต้นน้ำนั้น
ปูลาดมาถึงที่นี่

ด้วยเนื้อที่ ๔,๐๖๒ ไร่ ได้ร่มเงาไม้ใหญ่ ลำห้วย
สายเล็กสายน้อยค่อย ๆ หลั่งไหลเลี้ยงชีวิตผู้คนรายรอบ

เด็ก ๆ ตื่นใจกับรอยเท้าไดโนเสาร์ของจริง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

และนอกจากลำห้วยมากสาย วนอุทยานภูแฝก
ยังเป็นแหล่งน้ำศึกษาเรียนรู้ โดยเฉพาะธรณีวิทยา เพราะ
หลักฐานธรณีบ่งชี้ว่าที่แห่งนี้เคยเป็นแนวทะเลสาบเมื่อ
๑๔๐ ล้านปีก่อน

หลักฐานที่ยืนยันได้เป็นอย่างดี คือรอยเท้าไดโนเสาร์
ซึ่งประทับไว้เด่นชัดบนพลาญหินเก่าแก่

เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ เด็กหญิง
กัลยา มาศ สิงหนาคลอง และเด็กหญิงพัชรวิ ไวแสน ได้พบ
“รอยเท้าประหลาด” ครั้งแรกในลำห้วยแห่งนี้

ในเวลาต่อมา ดร. วราวุธ สุธีธร ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ด้านไดโนเสาร์ สำรวจพบว่า มีรอยเท้าทั้งหมดถึง ๒๑
รอย มีรอยปรากฏชัดเจน ๗ รอย ซึ่งเมื่อตรวจสอบ
แล้วพบว่า เป็นรอยไดโนเสาร์ประเภทเทอโรโรพอด
จัดอยู่ในกลุ่มคาร์โนซอร์ ชนิดกินเนื้อ อายุราว ๑๔๐
ล้านปีแล้วมาแล้ว

ที่ลำห้วยน้ำยัง กลางฤดูฝน ในวันฝนโปรยละออง
เย็นชื่น

ริมสายน้ำเย็นใส รอยเทอโรโรพอดปรากฏโดดเด่น
กลางพลาญหินทราย มีอยู่ ๓ รอยประทับไว้ชัดเจน
นิ้วแฉกสามนิ้วนั้นปลายหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้วยขนาดซึ่งยาว ๔๕ เซนติเมตร กว้าง ๔๐ เซนติเมตร
ระยะก้าว ๑๒๐ เซนติเมตร ทำให้ผู้เชี่ยวชาญพบว่า

แม้จะผ่านมารวม ๑๔๐ ล้านปี
ทว่าสิ่งมีชีวิตน่าทึ่งนี้ยังประทับรอยไว้เด่นชัด

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เจ้าของรอยนี้เป็นไดโนเสาร์ชนิดกินเนื้อขนาดใหญ่ เดินด้วย
สองขาหลัง ซึ่งเมื่อคำนวณแล้ว มีความสูงถึงสะโพกมากกว่า
๒ เมตร

ย้อนกลับไปในยุคโลกเก่า ไดโนเสาร์ คือ สิ่งมีชีวิตที่กระจาย
สายพันธุ์ไปทั่ว และสำหรับดินแดนแถบจังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อ
๑๔๐ ล้านปีก่อน ที่นี้คือชายขอบมหาสมุทรอันไพศาล ลักษณะ
เป็นที่ลุ่มชุ่มน้ำ รอยเท้าไดโนเสาร์ที่พบ เกิดจากเจ้าของรอย
เดินท่องไปตามหาดโคลนชายป่าอมสดีกดำบรรพ์

เมื่อไม่ถูกคลื่นหรือสายฝนล้างลบ แสงแดดก็ช่วย
แผดเผาให้คงรูปถาวร ต่อมาตะกอนก็ถูกพัดพามากลบทับ
แล้วกลายเป็นชั้นหิน-เสมือนสตาฟฟ์รอยเท้าไว้ จนกระทั่ง
ชั้นหินนี้ถูกดันตัวขึ้นมา ร่องรอยจากอดีตกาลจึงปรากฏ
บนโลกยุคใหม่

โลกซึ่งไพรเมตกลายเป็นผู้ครอบครอง และเปลี่ยนแปลง
ทุกสิ่งไปตลอดกาล...

ลำห้วยน้ำขี้ สลำนที่พบรอยเท้าไดโนเสาร์

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อาคารระบายน้ำล้น (Spillway) สร้างใหม่ของเขื่อนลำปาว ดูสวยงามได้แสงสุดท้าย

๓...

ข้ามเทือกภูผามาทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ที่เขื่อนลำปาว อำเภอ
สหัสขันธ์ เทือกภูและป่าไผ่ก็ให้กำเนิดลำน้ำไหลลงทะเลสาบใหญ่
กล่าวได้ว่า เขื่อนลำปาวเป็นแหล่งน้ำสำคัญยิ่งของจังหวัดกาฬสินธุ์
ลักษณะเป็นเขื่อนดินยาวที่สุดในเมืองไทย โดยมีความยาว ๗.๘ กิโลเมตร

เที่ยวชมรอบไนโตรการฉัดเนื่องมาจากพระราชนัดที่ แห่งที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หาดดอกเกด แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในเขื่อนลำนางรอง

เด็ก ๆ นักเรียนมาทัศนศึกษาเรียนรู้ที่เขื่อนลำนางรอง

ด้วยผืนดินแถบนี้ซึ่งเป็นดินร่วนปนทราย ทำให้ไม่อุ้มน้ำในช่วงฤดูฝน ขณะยามแล้งผืนดินก็แตกกระแหง ยากจะปลูกพืชใด ๆ ได้ สำนักชลประทานที่ ๖ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงทำการก่อสร้างสันเขื่อนสูง ๓๓ เมตร กันลำน่าน้ำป่า-สาขาย่อยของลำน้ำชี เมื่อสร้างเสร็จในปี ๒๕๑๑ จึงเกิดอ่างเก็บน้ำความจุ ๑,๔๓๐ ล้านลูกบาศก์เมตร

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

“ในปี ๒๕๕๕ นี้ เรามีการปรับปรุงสันเขื่อนให้แข็งแรงมากขึ้น และสร้างทางระบายน้ำล้น (Spillway) ใหม่ จากเดิมที่มี ๓ ช่อง ก็สร้างเพิ่มอีก ๔ ช่อง ช่องละ ๑๒.๕๐ เมตร” นริศ วงษ์เวช หัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ ๑ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว อธิบายให้ผู้มาเยือนฟัง

นับตั้งแต่เริ่มสร้าง ถึงวันนี้เขื่อนลำปาวเอื้อประโยชน์แก่พื้นที่ ๓๐๖,๙๖๓ ไร่ ในท้องที่อำเภอยางตลาด อำเภอกมลาไสย อำเภอม่วงสามสิบ และอำเภอเมืองฯ ซึ่งแทบทั้งหมดดำรงชีพด้วยเกษตรกรรม

จากอาคารระบายน้ำล้นใหม่ เลาะแนวสันเขื่อนไปทางทิศตะวันออกจะพบสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าลำปาว หรือที่คนท้องถิ่นเรียกว่า “สวนละออน”

หากจะเปรียบ สถานีแห่งนี้ก็คล้ายสวนสาธารณะที่ผู้คนท้องถิ่นเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจ ด้วยพื้นที่กว้าง ๑,๔๒๐ ไร่ ด้าน

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ป่าเต็งรังสมบูรณริมทะเลสาบ

มุมพักผ่อนใต้ร่มเงาไม้ สวนสะออน

หนึ่งเป็นป่าเต็งรังสมบูรณ์ ขณะอีกด้านทอดขนานทะเลสาบลำปาว ทิวทัศน์จึงงดงามไม่ด้อยกว่าที่ใด

ในยามเย็น ภาพที่เห็นขณะยืนอยู่ริมทะเลสาบคือฝูงวัวแดง-สัตว์ป่าหายาก ซึ่งนำมาเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ที่นี้กว่า ๑๓๐ ตัว เยื้องย่างไปบนทุ่งหญ้ากว้าง ขณะตะวันกำลังคล้อยลับเส้นขอบฟ้าขอบน้ำ...

นึกย้อนถึง **“น้ำ”** หลายแห่งที่พานพบในกาฬสินธุ์ ทุก ๆ แห่งล้วนงดงาม เปี่ยมความหมาย

บางแห่งนั้นน้ำอัจฉรย์ในการจัดการ อย่างอุโมงค์ผันน้ำลำพะยังภูมิพัฒน์ ขณะบางแห่งนั้นเป็นเพียงจุดเล็ก ๆ อย่างสระน้ำในไร่ของนางวงศ์เดชฯ ทว่ามีค่ายิ่งสำหรับครอบครัวของเขา เพราะมันคือ น้ำฟ้าซึ่งเสมือน

“เทวดา” มอบให้

“น้ำ” ซึ่งเกิดขึ้นโดยพระวิริยะ

“น้ำ” จากพระราชหฤทัย

คู่มือเดินทาง

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำลำพะยังตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่บนเขาวง ตำบลสงเปลือย อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ เปิดให้ผู้สนใจเข้าชมและศึกษาเรียนรู้ ใกล้เคียงมีเส้นทางเดินชมธรรมชาติ “ป่าดงหลวง” ป่าเต็งรังที่ยังสมบูรณ์บนเทือกเขาวง

โครงการทฤษฎีใหม่เขาวง ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำลำพะยัง ตอนบน โดยเชื่อมโยงจากอุโมงค์ผันน้ำลำพะยังภูมิพัฒน์ แล้วสร้างระบบชลประทานส่งมอบน้ำแก่ไร่นา

ทุกวันนี้ ชาวบ้านเขาวงซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวผู้ไท มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน ด้วยน้ำจากอุโมงค์ผันน้ำและจากแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

สอบถามเพิ่มเติมและติดต่อดูงานได้ที่สำนักงาน กปร. โทรศัพท์ ๐-๒๔๔๔๗-๔๕๐๐-๖

เขื่อนลำปาวอยู่ห่างจากตัวเมืองกาฬสินธุ์ราว ๓๖ กิโลเมตร โดยใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๐๙ ถึงกิโลเมตรที่ ๑๐ แยกขวาวราว

๒๖ กิโลเมตร ที่ตั้งสันเขื่อนมีจุดน่าชมคือ “หาดดอกเกด” มีบ้านพัก ร้านอาหาร และห้องจัดประชุมสัมมนาให้บริการ สอบถามได้ที่โทรศัพท์ ๐๘-๑๐๕๑-๓๔๒๖

สวนสะออนอยู่ไม่ไกลจากเขื่อนลำปาว เปิดให้เข้าชมฟรี ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ นาฬิกา นอกจากฝูงวัวแดง ยังมีสัตว์ป่าซึ่งเพาะเลี้ยงไว้หลายสิบชนิด

วนอุทยานภูแฝก อยู่ในเขตอำเภอสมเด็จ จากตัวเมืองกาฬสินธุ์ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๐๔๒ (สมเด็จ-ภูจินารายณ์) ถึงอำเภอยายิง แล้วเลี้ยวซ้ายใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๑๐๑ ไปกิ่งอำเภอนาคู ราว ๑๐ กิโลเมตร จะมีทางแยกซ้ายเข้าวนอุทยานภูแฝก

ความอุดมสมบูรณ์ของทะเลสาบลำปาว

เที่ยวตามรอยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น

- ๑ โครงการพัฒนาแหล่งแม่น้ำสองฝั่งลำน้ำชี (ชุดลอกหนองโง้ง) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๒ อุทยานแห่งชาติน้ำพอง
- ๓ เขื่อนอุบลรัตน์
- ๔ เขื่อนน้ำเขื่อน

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ขอนแก่น

น้ำ ความงดงามและความหมาย

หนองโง้งกลางฤดูฝน น้ำอุดมสมบูรณ์ เปี่ยมปริ่ม สะอาดใส

๑...

“งดงาม”

ใครหลายคนเคยคล้ายรำพึง เมื่อมาเยือนอยู่เบื้องหน้าหนองโง้ง หนองน้ำ
รูปทรงโค้งเว้าราวเขาวัวโค้งยาว

ปุ๋ยเมฆสีขาวล่องลอยบนท้องฟ้าคราม สะท้อนภาพนั้นลงบนผืนน้ำสะอาดใส
แต้มแต่งด้วยทิวไม้ที่ยืนต้นเรียงรายริมขายน้ำ...

เที่ยวสวนรอบในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หนองโง้งนี้อยู่ที่บ้านโนนเขวา ตำบลดอนหัน อำเภอเมืองฯ จังหวัดขอนแก่น นับเป็นแหล่งน้ำสำคัญยิ่งของหมู่บ้าน ทั้งใช้ทำน้ำประปา เลี้ยงสัตว์ และทำการเกษตร

ย้อนกลับไปเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่จังหวัดขอนแก่น ในครั้งนั้น มีพระราชดำริ ความว่า **ลำน้ำซึ่งเป็นลำน้ำสายหลักของจังหวัดขอนแก่น มักเอ่อท่วมพื้นที่สองฝั่งซึ่งเป็นหนองบึง ตลอดจนพื้นที่สาธารณะค่อนข้างมาก ในเวลาน้ำลด น้ำก็ลดหายตามไปด้วย ทำให้ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง**

จากที่เคยตื่นเงิน ในวันนี้หนองโง้งเปรียบเสมือนแก้มลิง เก็บกักรักษาน้ำได้กว่า ๓ แสนลูกบาศก์เมตร

ลุงบุญจันทร์ ศรีบุญเรือง
หนึ่งในการะตุกรกว่า ๕๐ ครัวเรือนที่
ยังชีพด้วยน้ำจากหนองโง้ง

แปลงคะน้าองุ่นงามด้วยน้ำจากหนองโง้ง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แปลงค่าน้ำองงาม
ด้วยน้ำจากหนองโจ้ง

ในวันที่ ๑๘ ธันวาคมปีถัดมา มีพระราชดำริเพิ่มเติม
ณ จังหวัดขอนแก่น ความว่า **ให้สำรวจพื้นที่อ่างเก็บน้ำรอบ ๆ
เพื่อพิจารณาขุดลอกและเสริมคันดินให้สูงพอสำหรับกักเก็บ
น้ำไว้ โดยจะยังประโยชน์ทั้งป้องกันน้ำท่วมและเก็บกักไว้ใช้ทำ
การเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ได้ด้วย**

ด้วยความสมบูรณ์ พืชผักจึงเติบโต ผลดีตกไป

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ ถึง ๗ มิถุนายน ๒๕๔๕ ด้วยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) กรมชลประทาน และกองทัพภาคที่ ๒ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำสองฝั่งลำน้ำชี (ขุดลอกหนองโง้ง) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงสำเร็จเป็นรูปเป็นร่าง

จากที่เคยตื้นเขิน หนองโง้งเพิ่มปริมาณกักเก็บน้ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ยังประโยชน์แก่มลพิษดินรายรอบถึง ๒๘,๒๗๓ ไร่

“ชาวบ้านที่นี่เกือบทั้งหมดมีอาชีพปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ใช้น้ำในหนองโง้งเป็นหลักเลยครับ” อภิสิทธิ์ ชุมยางลิม ผู้ใหญ่บ้านบ้านโนนเขวา เล่าให้ผู้มาเยือนฟัง

ภายหลังหนองโง้งได้รับการขุดลอก ชาวบ้านไม่น้อยกว่า

๕๐ ครอบครัว สามารถปลูกผักได้ตลอดทั้งปี มีรายได้เพิ่มปีละนับแสนบาท จากแปลงคะน้า หอม ผักชี กระเทียม ขึ้นช่าย

กล่าวสำหรับหนองโง้ง ลักษณะเป็นแอ่งกระทะโค้งเว้า เนื้อที่ราว ๑๓๐ ไร่ ในฤดูฝน ทั้งน้ำจากน้ำฝนและที่เอ่อล้นมาจากห้วยชัน-ลำห้วยซึ่งทอดเชื่อมหนองโง้งกับลำน้ำชี จะไหลมารวมในหนองน้ำแห่งนี้ และก็เช่นเดียวกัน ในฤดูแล้ง น้ำในหนองก็ระบายออกตามลำห้วยชันจนเหือดแห้งไปอย่างน่าเสียดาย

การขุดลอกและทำทางระบายน้ำ จึงทำให้หนองโง้งคืนความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง เสมือน “แก้มลิง” ที่กักเก็บน้ำไว้ไม่ให้แห้งขอดหายสูญ...

“ตั้งแต่ขุดลอกแล้วดีขึ้นครับ น้ำก็ใส ดิทยาย” ลุงบุญจันทร์ ศรีบุญเรือง บอกกับผู้มาเยือนขณะรดน้ำแปลงผัก ซึ่งกำลังผลิใบเขียวงาม

ด้วยความสมบูรณ์ พืชผักจึงงาม ผลิดอกใบ

น้ำมีเพียงพอสำหรับพืชและสัตว์เลี้ยงอย่างเปิดเผย

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ลำน้ำชีในฤดูฝน ไหลเอ่อเข้าไปถึงหนองโจ่ง

ลุงบุญจันทร์ฯ เล่าว่า แต่เดิมหนองโจ่งตื้นเขิน หน้าน้ำ น้ำก็เอ่อท่วมไปทั่ว เข้าหน้าแล้งน้ำก็แห้งขอดกันดาร

“มันเอ่อจากน้ำชีด้วยครับ ท่วมยาวอาดหลาด” แกบรรยาย ภาพฤดูน้ำหลากด้วยภาษาถิ่นอย่างเห็นภาพ

เมื่อโครงการขุดลอกเสร็จสิ้น ล่วงผ่านมา ๑ ปี เข้าสู่ฤดูฝน แล้ว ทว่าหนองโจ่งยังคงรับน้ำเพิ่มได้ เพราะขุดลอกแล้วได้ ความลึกเพิ่มขึ้นอีกกว่า ๓ เมตร ความจุเพิ่มขึ้นอีกนับแสน ลูกบาศก์เมตร

“ผมได้ปลุกผักมากขึ้นนะครับ” ลุงบุญจันทร์ฯ เอ่ยแล้วก็ยิ้ม

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทุกวันนี้ครอบครัวของลุงมีรายได้หลักจากการปลูกผัก ริมหนองโจ่ง ไม่ว่าจะเป็นคะน้า กระเทียม และพืชผักสวนครัว ที่ปลูกไว้กิน เหลือยังเก็บขายได้

“ปลาก็มีหลายนะครับ ปลาคล้าว ปลาโด ปลาตอง แต่ก่อน ก็ย่านแต่น้ำกัน ปีนี้บ่ย่านแล้ว” ลุงบุญจันทร์ฯ เอ่ยแล้วก็หัวเราะ อารมณ์ดี แกหมายความว่า แต่ก่อนคนที่นี่กลัวกันแต่น้ำน้ำ จะท่วม แต่เดี๋ยวนี้ไม่กลัวแล้ว

เพราะนอกจากหนองโจ่งจะรับน้ำได้มากมายจนเรียกได้ว่า “สบายใจ” ในน้ำยังมีปู ปลา กุ้ง มากหลายโดยไม่ต้องซื้อหา

ทะเลสาบเขื่อนอุบลรัตน์ มองจากจุดชมวิวหินช้างสี

๒...

“เหมือนภาพวาด”

ใครบางคนเคยคล้ายรำพึง ขณะยืนอยู่ริมหน้าผาหินช้างสี ในอุทยานแห่งชาติ
น้ำพอง ขณะทิวทัศน์เบื้องล่าง คืออ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์แผ่กว้างจรดขอบฟ้า
อุทยานฯ น้ำพองนี้ อยู่ในอำเภอหนองเรือ ห่างจากเขื่อนอุบลรัตน์เพียงสิบ
กว่ากิโลเมตร ให้ความรู้สึกราวกับมาเยือนโลกอีกใบ เสมือนโลกดึกดำบรรพ์
โลกอันน่าค้นหา

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

หินช้างสี ภูมิทัศน์อันแปลกตา
ในอุทยานฯ น้ำพอง

กล่าวถึง **“น้ำพอง”** เป็นชื่อเรียกตามต้นกำเนิดสายน้ำสำคัญที่ไหลลงเขื่อนอุบลรัตน์ ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูหินทรายทอดยาวราวปราการโบราณ ความสูงโดยเฉลี่ยเพียง ๒๐๐-๖๐๐ เมตร ทว่ามีโพรงหิน โขดหินขนาดใหญ่เห็นทับซ้อนกัน แฉกแตกด้วยพรรณไม้ป่าเต็งรัง ซึ่งโดยมากจะแฉกแฉกรงหินงอก รูปทรงแปลกตา

กล่าวได้ว่า เมื่อมาเยือนอุทยานฯ น้ำพอง หากไปไม่ถึงจุดชมวิวหินช้างสี ก็คงไม่อาจเรียกได้ว่ามาถึงอุทยานฯ แห่งนี้ เริ่มจากหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่นพ. ๒ เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติจะค่อย ๆ ได้ระดับความสูงชันภูเขา สองข้างทางคือป่าดิบแล้งสมบูรณ์ ร่มรื่นด้วยไม้ใหญ่อย่างมะค่าโมงและยางนา

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ดินพอเหงือขี้ม รอยทางจะทอดขึ้นมาถึงลานโล่งกว้าง
ปรากฏก้อนหินใหญ่โตขนาดบดบังบ้านหลังได้สบาย
และในกลุ่มหินใหญ่โตนั้นเอง หนึ่งในนั้นคือ “หินข้างสี่” อัน
เปรียบเหมือนสัญลักษณ์ของอุทยานฯ ก็ว่าได้

หินข้างสี่นี้ มีขนาดไล่เลี่ยกับบ้านสองชั้นหลังย่อม ที่ด้านหนึ่ง
ของก้อนหิน ปรากฏเป็นรูปทรงเว้าแหว่งเข้าไปคล้ายเพิงถ้ำ
คล้ายเกิดจากการเสียดสีอย่างต่อเนื่องเนิ่นนาน

ตามเรื่องราวที่เล่าต่อกันมา รูปทรงโค้งเว้านี้เกิดจากช้างป่า
มาเสียดสีตัว เคยพบร่องรอยโคลนดินและขนช้างติดอยู่ ทว่านั่น
ก็เนิ่นนานมาแล้ว เพราะทุกวันนี้ไม่มีช้างป่าอาศัยอยู่ในอุทยานฯ
แล้ว มีเพียงสัตว์เล็ก ๆ อย่างแก้ง หมูป่า

นกกระเบื้องผา
หนึ่งในบรรดานกสีสวยที่อาศัยรอบ ๆ ทะเลสาบ

ช่องมูมบนภูหินทรายน้ำพอง-ภูเม็ง

จากลานหินช้างสี เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติยังทอดสูง
ขึ้นไป ผ่านดงไม้แคระแกรนหึ่งกอ ไปยังธรรมชาติซึ่งปรากฏบน
ก้อนหินใหญ่ มีผีเสื้อหลากหลายแวะเวียนมาดูกันแร่อาคู่ไม่ขาดสาย
ริมทางเดินบางช่วงโปร่งโล่ง พรรณไม้เล็ก ๆ จึงมีที่ทาง
เติบโต อวดสีแสนสดใส เช่น เทียนน้อยสีชมพูอ่อนหวาน สาบหมา
ซึ่งนำดูด้วยจุดพู่สีม่วงคราม รวมถึงขนุนดิน-พืชเบียนซึ่งผลิบาน
ดอกสีน้ำตาลแดงขนาดนิ้วโป้งบนพื้นดินดำสมบูรณ์

ผีเสื้อมูมรยสีส้มลงกิน
แร่อาคู่ในป่าธรรมชาติ

ดอกสาบหมา

เที่ยวตามรอยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตุลิตาบานดอกบนลานหิน

ขนุนดิน พืชเบียนซึ่งพบได้ไม่พ่ายนัก

ชาวบ้านรอบ ๆ ภูอาศัยความสมบูรณ์ของผืนป่าน้ำพอง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ชาวบ้านรอบ ๆ ภูเขาห้วย
ความสมบูรณ์ของ
ผืนป่าน้ำพอง

ในเขตอุทยานฯ ผืนป่ายังอุดมสมบูรณ์

จากกลุ่มชนุนดิน เดินต่อไปไม่ไกลก็
พบศาลาหลังย่อมซึ่งสร้างไว้ริมหน้าผา
ณ ตรงนั้นเอง ที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์
ปรากฏชัดอยู่เบื้องล่าง ท้องทะเลสาบสีคราม
นั้นแผ่กว้างออกไปจรดโค้งฟ้าคราม รวากับ
ภาพลงตา

ทิวเขาน้ำพอง เสมือนมรดกจากผู้เลี้ยงดูทุกชีวิตให้เติบโตใหญ่

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

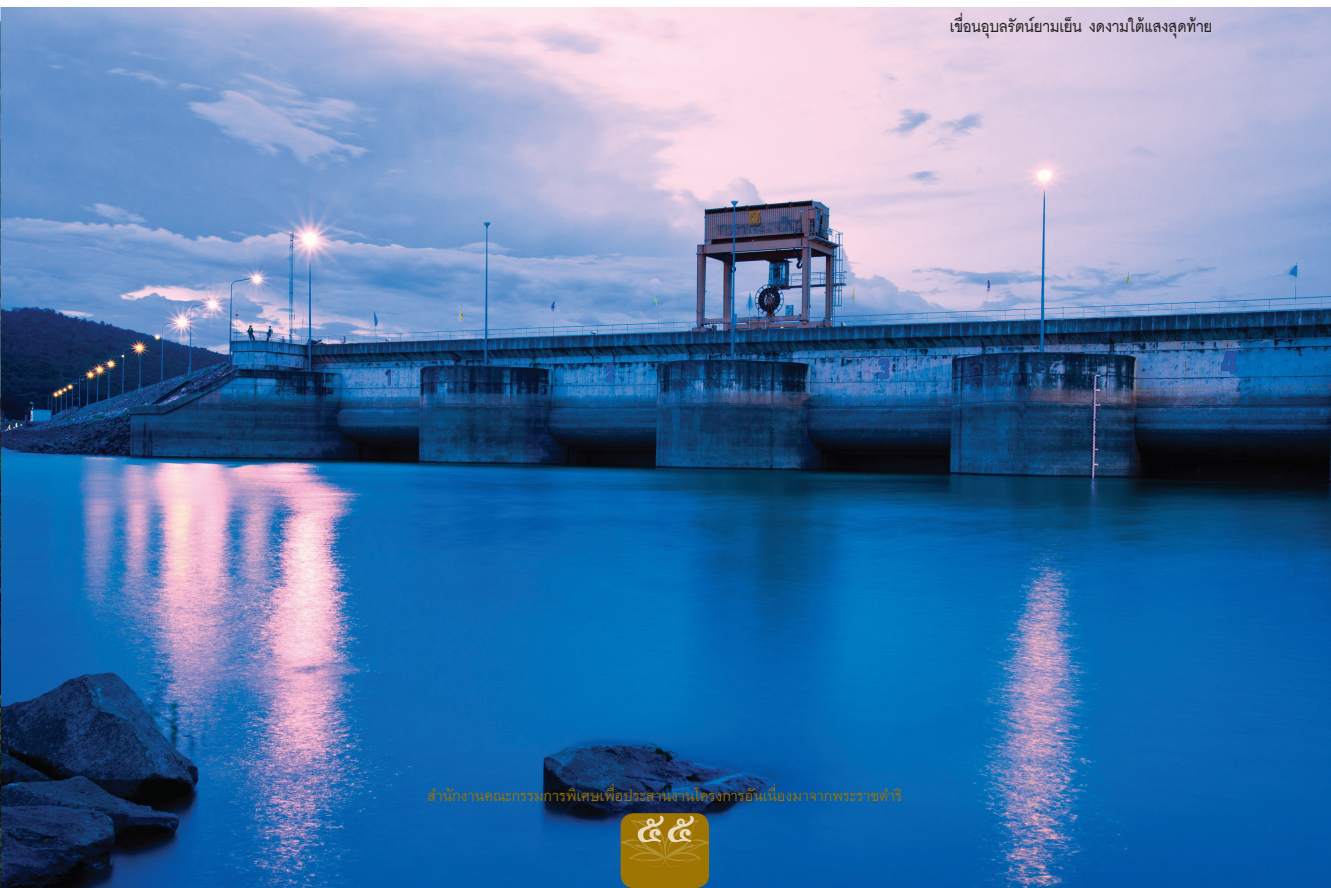

ย้อนกลับไปในอดีต **“เขื่อนพองหนิบ”** ตามชาวบ้าน
ท้องถิ่นเรียกนี้ นับเป็นเขื่อนอเนกประสงค์แห่งแรกในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มดำเนินการในนาม “โครงการน้ำพอง”
เมื่อปี ๒๕๐๓ แล้วเสร็จปลายปี ๒๕๐๘ โดยพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระ
พระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ

เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ทรงประกอบ
พิธีเปิดเขื่อนเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๐๙

กล่าวถึงเขื่อนอุบลรัตน์ นับเป็นโครงการขนาดใหญ่ของ
เมืองไทย ลักษณะเป็นเขื่อนหินถมแกนดินเหนียว ความยาว
๘๘๕ เมตร สูง ๓๒ เมตร สามารถเก็บกักน้ำได้ถึง ๒,๒๖๓
ล้านลูกบาศก์เมตร

เขื่อนอุบลรัตน์ยามเย็น งดงามได้แสงสุดท้าย

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เจ็ททะเลสาบน้ำสันเขื่อน ที่ความจุกว่า ๒ พันล้านลูกบาศก์เมตร

มองจากจุดชมวิวหินช้างสี ทะเลสาบเขื่อนอุบลรัตน์ดูงดงามราว
ภาพวาด

ภาพวาดสีน้ำซึ่งแต่งแต้มด้วยสีครามของผืนน้ำและท้องฟ้า โอบล้อม
ไว้ด้วยแนวเทือกเขาน้ำพอง-ภูเม็ง ดังปรากฏบริเวณที่ทั้งปกป้องและมอบ
สายน้ำน้อยใหญ่ไหลลงสู่ทะเลสาบ

เสมือนมารดาซึ่งเลี้ยงดูผู้คนหนองเรือ-น้ำพองมายาวนาน

เสมือนสายเลือดสำคัญที่หล่อเลี้ยงผู้คนถิ่นนี้มาเนิ่นกาลนานปี...

ตะวันคล้อยลับเส้นขอบฟ้าและขอบทะเลสาบอุบลรัตน์

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สวนป่าในโครงการอนุรักษ์
พันธุกรรมพืชฯ

๓...

ระหว่างเดินทางในจังหวัดกว้างใหญ่อย่างขอนแก่น ปลายเดือน
กันยายนเช่นนี้ มองไปทางใดผืนดินก็เขียวขจีชุ่มชื้น เย็นตา

ทั้งกล้าข้าวที่กำลังแตกกลีบเขียวขจี ลำห้วยและหนองบึงน้อยใหญ่
ล้วนเต็มเปี่ยมด้วยสายน้ำสะอาดใส ผู้คนทักทายผู้มาเยือนด้วยรอยยิ้มและ
น้ำใจไมตรี

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สวนป่าในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

ขอนแก่นปลายเดือนกันยายนเป็นเช่นนี้ เช่นเดียวกับที่
โครงการชลประทานน้ำเขื่อน อำเภอยุมแพ

ในอดีตนั้น พื้นที่สองฝั่งลำน้ำเขื่อนมักขาดแคลนน้ำใน
ฤดูแล้งแทบทุกปี และบางปีน้ำก็น้อยจนพืชผักที่ปลูกไว้เสียหาย

ปี ๒๕๒๐ ราษฎรตำบลยุมแพ อำเภอยุมแพ ได้
ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาเพื่อกราบบังคมทูลขอพระราชทาน

สร้างเขื่อนทดน้ำถาวรพร้อมก่อสร้างคลองชลประทาน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีพระราชดำริ **ให้**
กรมชลประทานพิจารณาช่วยเหลือเป็นการด่วน

ใช้เวลา ๒ ปี โครงการชลประทานน้ำเขื่อน ก็เสร็จ
สมบูรณ์ ทั้งเขื่อนทดน้ำ คอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๑๓.๕ เมตร
และคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและขวา ซึ่งสามารถ

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

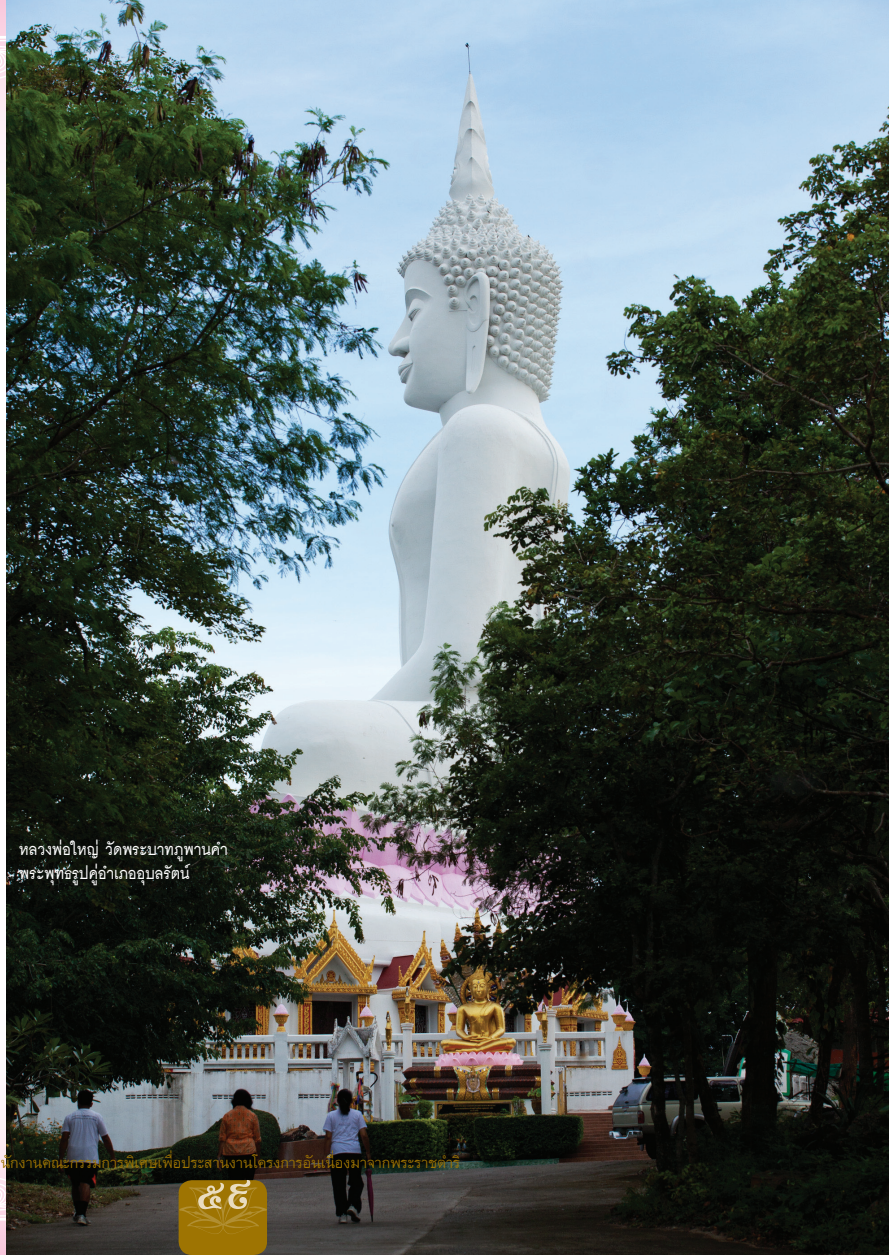
หล่อเลี้ยงไร่นาในฤดูแล้งได้กว่า
๑๕,๐๐๐ ไร่

ปลายเดือนกันยายน ที่ลุ่ม
สองฝั่งน้ำเชิงดูเขียวขมู่มัจฉาน้ำ
กล้าข้าวที่เพิ่งปักดำกำลังแตกผลิ
ใบใหม่ ทั้งพืชผักสวนครัวที่ปลูกไว้
ตามรั้วบ้านก็แตกกอออกผลเป็น
ที่น่าชื่นใจ

“เรามีวันนี้ได้ก็เพราะน้ำจาก
ในหลวงท่าน” ใครบางคนเอ่ย ใบหน้า
คล้ำแดดลมมันบรรยายด้วยรอยยิ้ม

นี่ถึงเขื่อนอุบลรัตน์ขณะมอง
จากหน้าผาหินข้างสี่ กล่าวได้ว่า ภาพ
ทะเลสาบนั้นงดงามตรึงตรา ทว่า
ผู้ดูก็สัมผัสได้เพียงความงามที่
ปรากฏเบื้องหน้า

จนเมื่อเขากลับลงมายังผืนดิน
ได้เดินเข้าไปในแปลงผักพืชไร่ ได้
พูดคุยทักทายกับชาวบ้านเจ้าของ
แปลงผักหรือที่นา

หลวงพ่อใหญ่ วัดพระบาทภูพานคำ
พระพุทธรูปคู่อำเภออุบลรัตน์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระพุทธสิริสัตตราช
ศูนย์รวมทางใจชาวเขื่อนฯ

เมื่อนั้นเองที่เขาพบว่า “น้ำ” มิใช่เพียงสร้างภาพ
ความงาม

ทว่าน้ำเดียวกันนี้ ยังเต็มไปด้วยชีวิต รอยยิ้ม น้ำใจ
และความหมายอันเปี่ยมคุณค่า

คู่มือเดินทาง

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำสองฝั่งลำน้ำชี (ขุดลอกหนองโง้ง)
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่บ้านโนนเขาว ตำบลคอนหัน
อำเภอเมืองขอนแก่น ในความดูแลของสำนักชลประทานที่ ๖
ขอนแก่น

สอบถามเพิ่มเติมได้ที่โทรศัพท์ ๐-๔๓๒๒-๒๕๕๕

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เขื่อนอุบลรัตน์ตั้งอยู่ที่ตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอ
อุบลรัตน์ จากตัวเมืองขอนแก่นใช้ทางหลวงหมายเลข ๒
ก่อนถึงอำเภอน้ำพอง แยกซ้ายใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๑๐๙
อีกราว ๒๑ กิโลเมตร

ในพื้นที่เขื่อนอุบลรัตน์ฯ เปิดให้ผู้สนใจทั่วไปเข้าเยี่ยมชม
เช่น สันเขื่อน สวนป่าในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่อง
มาจากพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม
บรมราชกุมารี

ยามเย็น เขื่อนอุบลรัตน์ประดับดวงไฟที่ได้จากพลังงานน้ำ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นอกจากนี้ยังมีร้านอาหาร บ้านพัก และสนามกอล์ฟให้บริการ สอบถามได้ที่โทรศัพท์ ๐-๔๓๔๔-๖๒๓๑

อุทยานแห่งชาติน้ำพองอยู่ใกล้เขื่อนอุบลรัตน์ เดินทางโดยใช้เส้นทางเดียวกัน โดยก่อนถึงสันเขื่อนฯ เลี้ยวซ้ายใช้ทางหลวงชนบท ขก. ๔๐๑๔ เส้นทางจะเลียบทะเลสาบจนถึงที่ทำการอุทยานฯ

ในอุทยานแห่งชาตินั้นเอง มีบ้านพักและเต็นท์ให้บริการ สอบถามเพิ่มเติมได้ที่โทรศัพท์ ๐-๔๓๓๕-๘๐๗๔

โครงการชลประทานน้ำเขิญ ตั้งอยู่ที่บ้านดอนหัน หมู่ที่ ๙ ตำบลชุมแพ อำเภอชุมแพ ทั้งพื้นที่ลุ่มน้ำและระบบชลประทานนั้นเชื่อมต่อกับเขื่อนอุบลรัตน์ เชื่อมร้อยเป็นระบบเดียวกันระหว่างลำน้ำเขิญและลำน้ำชี

สอบถามเพิ่มเติมได้ที่สำนักชลประทานที่ ๖ ขอนแก่น

อ่างเก็บน้ำน้ำเขิญ เปี่ยมเต็มด้วยน้ำสะอาดใส
หล่อเลี้ยงผู้คนและผืนดินทั้งตำบลชุมแพ

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

มุกดาหาร

หุบเขา ความฝัน และเรื่องเล่าจากวันวาน

นานมาแล้ว ณ ปลายเทือกเขาภูพานด้านทิศใต้ เขตอำเภอดงหลวง
จังหวัดมุกดาหาร

จากที่เคยร่มครึ้มไปด้วยหมูไม้ ดังเรื่องเล่าที่ว่า “หนาที่บจนแดดไม่เคย
ส่องลงพื้นได้” อันเป็นที่มาของ “ดงหลวง” ซึ่งหมายถึง ป่าไพรอันกว้างใหญ่
มองไปทางใดก็ราวกับหม่อมคลุมด้วยผืนพรมสีเขียวนุ่มหนา

เที่ยวชมรอบโบสถ์การปั้นเนื่องมาจากพระราชนัดดา แห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในทบทวน ภาพวันวารเริ่มกลับคืนมา
ป่าเริ่มปกคลุมด้วยไม้เนื้อใหญ่
ลำธารมีน้ำเต็มปรี่หลังไหล

จนกระทั่งวันหนึ่ง ป่าดูค่อย ๆ หายสูญ ต้นไม้ใหญ่น้อยถูก
บุกรุกกันทางจนโล่งโล่ง ลำธารทุกสายเริ่มแห้งเหือด ผู้คนมากมาย
เดือดร้อน ชีวิตทุกข์ยากโดยไม่อาจฟื้นฟูเยียวยาเองได้

ปี ๒๕๓๗ เรื่องราวดังกล่าวก็ทราบถึงพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์มีพระราชดำริถึงราษฎร

อำเภอดงหลวงหลายครั้ง โดยให้กรมชลประทานตรวจสอบ
สภาพพื้นที่ การถือครองที่ดิน สภาพน้ำ ตลอดจนการ
เพาะปลูกทำกินของราษฎร

ไม่นานถัดมา พระองค์มีพระราชดำริ สรุปได้ว่า **ควรเร่ง
ดำเนินการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยพุ อ่างเก็บน้ำห้วยหอย พร้อม
ระบบส่งน้ำ เพื่อจะได้มีน้ำอุปโภคบริโภคและทำการเกษตร
ให้พิจารณาจัดสรรพื้นที่เพาะปลูกในเขตชลประทาน ด้วย
รูปแบบโครงการสหกรณ์ ศึกษาความเหมาะสม ในการสร้าง
อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ พร้อมทั้งพิจารณาเจาะอุโมงค์คลองเขา
โดยผันน้ำไปเดิมให้อ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบน เขตอำเภอเขาวง
จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อบรรเทาความแห้งแล้งยังพื้นที่ดังกล่าว**

และที่สำคัญยิ่งคือ พระองค์พระราชทานพระราชดำริ
สรุปได้ว่า **ควรจัดตั้ง “โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทราย
ตอนบน” โดยให้มีคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ประสาน
หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องมาดำเนินงานร่วมกัน ทั้งงานพัฒนา
อาชีพเสริม งานการเกษตร งานอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า
รวมถึงเร่งให้เกิดการพัฒนาอาชีพของราษฎรในลำดับแรก...**

แล้วโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ก็ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๓๘
ครอบคลุมหุบเขาเนื้อที่ ๑๘๕,๐๐๐ ไร่ในเขตอำเภอดงหลวง
และอำเภอดำชะอี จังหวัดมุกดาหาร มีการแบ่งเขตงานย่อย
ออกเป็น ๔ เขตด้วยกัน ได้แก่

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผลิตภัณฑ์จักสานงานไม้ไผ่ หนึ่งในการพัฒนาอาชีพเสริม

๑. เขตพัฒนาอาชีพเสริม เนื้อที่ ๔,๐๐๐ ไร่ ครอบคลุม บ้านสานแ้ว บ้านคำผักกูด บ้านนาโคกกุง โดยเบื้องต้นมีการ สร้างอ่างเก็บน้ำบ้านสานแ้ว อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ อ่างเก็บน้ำห้วยพุง

๒. เขตพัฒนาการเกษตร ครอบคลุมบ้านปากช่อง บ้านนาหินกอง บ้านสุขสวัสดิ์ มีการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยหอย อ่างเก็บน้ำห้วยพุง โดยเนื้อที่จำนวน ๔,๐๐๐ ไร่ มีการจัดสรร ให้ราษฎรที่เดือดร้อนเรื่องที่ทำกินได้อยู่อาศัย เช่นเดียวกับ

สหกรณ์การเกษตรหุบกระพง อำเภอยะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๓. เขตพัฒนาการเกษตร ซึ่งต่อเนื่องจากเขตที่ ๒ ครอบคลุม พื้นที่ราว ๒,๔๐๐ ไร่ในหมู่บ้านแก่งนาง โดยมีอ่างเก็บน้ำห้วยทา และอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่หล่อเลี้ยงนาไร่

๔. เขตอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า เขตนี้จะอยู่รายรอบ เขตทั้งสาม โดยมีการดำเนินการฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม และรักษาป่าต้นน้ำลำธารที่ยังเหลืออยู่

เขียนตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การงานในเขตอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าทำให้ดินน้ำพื้นดิน
กลับมา ส่งผลให้เขตพัฒนาการเกษตรก้าวหน้าตามไปด้วย

๒...

ปลายเดือนกันยายน ช่วงเวลาที่เมฆฝนโปรยละอองห่มคลุมหุบเขา...
สื่อมวลชนกลุ่มหนึ่งมีโอกาสมานเยือนอำเภอดงหลวง พวกเขาได้เข้าชม
“หุบเขา” อันเป็นที่ตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การทำงานในเขตนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติ
ทำให้น้องพวกรักต้นไม้มา ส่งผลให้เขตนุรักษ์
การเกษตรก้าวหน้าตามไปเรื่อย

ที่บ้านด่านช้าง หมู่บ้านใหม่ซึ่งอยู่ในเขตพัฒนาอาชีพ
เสริม ทุกคนมองเห็นความก้าวหน้าอย่างน่าชื่นใจ เมื่อศูนย์
ศิลปาชีพพิเศษ ในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
ได้ก่อตั้งขึ้นที่นี่

“แต่ก่อนทำขายเอง ตอนนี้ศูนย์ศิลปาชีพขายให้ มีค่า
แนะนำด้วย เลยมีรายได้มากขึ้น” ไพบุลย์ ส่องศิริ หัวหน้า
กลุ่มพัฒนาอาชีพแม่บ้าน บอกกับผู้มาเยือนด้วยรอยยิ้มภูมิใจ

ที่บ้านด่านช้าง งานฝีมือที่ถ่ายทอดมายาวนานได้รับการส่งเสริมจากศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ
ในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมาชิกบ้านด่านช้างเป็นชาวผู้ไท เมื่อสองปีก่อน หมู่บ้านนี้มีชื่อว่า **“บ้านปากอ”** ตั้งเรือนอาศัยอยู่ในป่าสวน ป่าภูสีฐาน ในเวลาต่อมาพื้นที่นั้นถูกประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า การอยู่อาศัยจึงผิดกฎหมาย จึงต้องโยกย้าย และจัดสรรที่ทำกินแห่งใหม่ให้

กล่าวถึงกลุ่มพัฒนาอาชีพ เดิมชาวผู้ไทบ้านนี้มีฝีมือทางด้านจักสานงานไม้ไผ่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อย้ายเข้ามาอยู่ในเขตพัฒนาอาชีพเสริม จึงได้รับคำแนะนำเพิ่มเติม

เกี่ยวกับการประยุกต์งานจักสานรูปแบบใหม่ ๆ จากเดิมที่ทำเพียงกระติบข้าวเหนียว ถาดใส่ข้าวของ ก็แปรรูปเป็น กระเป๋าดึงลวดลายสวยงาม กล้องใส่กระดาษทิชชู กล้องใส่ของเอนกประสงค์ขนาดเล็ก ทว่าดูสวยด้วยลายจักสาน

และที่ได้รับความนิยมอย่างมากคือ ซองใส่โทรศัพท์มือถือ ซึ่งจักสานด้วยรูปทรงง่าย ๆ ทว่าดูน่าใช้เพราะทำด้วยไม้ไผ่ประดับลวดลายละเอียดละออ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

“ทำไมพ่อกับแม่” ไพบูลย์บอกกับผู้มาเยือน ยิ้มระบาย
บนใบหน้า

นายอินดีที่ทำงาน ณ หุบเขาห่างไกลได้รับการเผยแพร่
ในเมืองใหญ่ งานฝีมือเหล่านี้ถูกนำไปวางจำหน่ายตามร้าน
โครงการหลวงต่าง ๆ ในนามผลิตภัณฑ์ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ
เช่นเดียวกับผ้าไหมทอด้วยฝ้าย กระเป๋าผ้าทอลายพื้นบ้าน
ฝีมือชาวบ้านอื่น ๆ อีกหลายหมู่บ้านในเขตพัฒนาอาชีพ
เสริมอาณานิคม ๔,๐๐๐ ไร่

และที่น่ายินดียิ่งกว่า คืองานฝีมือเหล่านี้จะไม่สูญหาย
เพราะมีการส่งต่อความรู้ไปสู่ลูกหลาน เฉพาะบ้านด่านช้าง
มีเด็ก ๆ หลายคนจักสานงานไม้ไผ่ได้อย่างคล่องแคล่ว หลายคน
ฝีมือดีเยี่ยม เตรียมเป็นตัวแทนอำเภอเดินทางไปประกวดสาน
กระบี่ข้าวเหนียวยวงเวทีจังหวัดมุกดาหาร

“ขอเป็นกำลังใจให้ะครับ” ผู้มาเยือนหลายคนเอ่ย
รอยยิ้มบนทั้งเป็นแรงใจและความรู้สึกภูมิใจ

ภูมิใจที่หุบเขาห่างไกลเช่นนี้จะไปสร้างชื่อ ณ เมืองใหญ่

ที่บ้านด่านช้าง งานฝีมือที่ถ่ายทอดมายาวนานได้รับการส่งเสริมจากศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ
ในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พันตรีชาญ ศรีโพธิ์โธร พาลูกมาเยือนชม “สวน”
ซึ่งเกิดจากการชิมขับเคลื่อนพระราชดำริ เกษตรทฤษฎีใหม่

๓...

ในหุบเขา ดูเหมือนจะมึ่กการงานมากหลายให้เรียนรู้อันไม่รู้จบ
ณ ที่ศเหนือของหุบเขา ใกล้เขตจังหวัดสกลนคร ชายวัย
ใกล้เกษียณคนหนึ่งกำลังมุ่งมั่นกับ “การงานใหม่” การงานซึ่ง
กล่าวได้ว่า แตกต่างโดยสิ้นเชิงกับสิ่งที่เคยทำตลอด ๓๐ ปีที่ผ่านมา

พันตรีชาญ ศรีโพธิ์ไทร พาผู้มาเยือนชม “สวน”
ซึ่งเกิดจากการชิมชั้บในเกษตรทฤษฎีใหม่

“ผมคิดแค่เพียงหาสถานที่สงบ ๆ ในบ้านปลายชีวิต แรกเริ่มก็คิดแค่อยู่วัดกับบ้านสวนสงบ ๆ สักที่” พันตรีชาญ ศรีโพธิ์ไทร บอกกับผู้มาเยือนด้วยน้ำเสียงผ่อนคลาย ยิ้มระบายใบหน้า พันตรีชาญฯ หรือที่ใคร ๆ เรียกว่า “คุณลุง” เล่าว่า ตนเองรับราชการทหาร อยู่หน่วยรบซึ่งต้องลงพื้นที่เสี่ยงภัยต่าง ๆ

ตลอดเวลา ทว่าลึก ๆ แล้ว อยากใช้ชีวิตสงบสุข มีความสนใจใคร่รู้ในเรื่องเกษตรตั้งแต่ยังหนุ่ม และเมื่อมีโอกาสชิมชั้บทฤษฎีพอเพียงของในหลวง คุณลุงจึงไม่ลังเลที่จะลงมือทำตามความฝัน

ในวันนี้ อีกเพียง ๒ ปี คุณลุงจะเกษียณจากราชการ ทว่าความฝันได้เริ่มก่อรูปขึ้นแล้ว

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หลังจากฟันฟุดิน เห็ดโคนก็งอกออกมาบนผืนดิน

บนเนื้อที่ย่อม ๆ ขนาด ๕ ไร่ ๒ งานในหุบเขา จากผืนดินที่ฟุดได้ ว่าเสื่อมโทรม แข็งเป็นดินดาน เพราะผ่านการปลูกพืชเชิงเดี่ยวอย่าง มันสำปะหลังและอ้อยมานานนับสิบปี

“ผมเริ่มจากปลูกกล้วยก่อนเลย เพื่อให้ดินชุ่มชื้น แล้วก็ใช้มูลจาก วัว ควาย มาช่วยทำให้ดินสมบูรณ์” คุณลุง เล่าขณะพาเดินชมในไร่

ผ่านไปเพียง ๑ ปี จากเนื้อดินแห้งแข็ง วันนี้สวนของคุณลุงเขียวสดไปด้วยกล้วยหลากหลายชนิด แซมแทรกด้วยผักหวานป่า เล็บมือนาง ชะอม

เชอร์รี่ออกผลในไร่

ขนนก กระเจียว มะม่วง มะเฟือง ฝรั่ง ไม้ยืนต้น อย่างยางนา รวมถึงกาแฟ พืชที่คุณลุงเพิ่งทดลอง ปลูกเมื่อ ๑๐ เดือนที่ผ่านมา

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

บ้านไม้หลังเล็กของคุณลุง
ในแนวล้อมไม้ใหญ่และไม้ดอก

คอนแคน พืชนำสนใจอีกชนิดในสวนของคุณลุง

“ในจังหวัดแถบนี้ยังไม่มีใครปลูกกาแฟนะครับ ผมเลย
อยากทดลองดู” คุณลุง เอ่ยระหว่างพาเดินดูแถวกาแฟ ซึ่ง
ปลูกแซมได้ร่มเงาของกล้วยและมะม่วง

พูดได้ว่า นี่คือ พืชที่ทำให้ใครหลายคนมาเยือนสวนแห่งนี้
สำหรับภาคอีสาน กาแฟนับเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ที่ยังไม่มี

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กาแฟในโครงการฯ ซึ่งเริ่มให้ผลน่าพอใจ

ใครทดลองปลูกอย่างจริงจัง มันอาจเป็นความหวังซึ่งทดแทน
ยางพารา พืชเศรษฐกิจที่ราคากำลังอยู่ในช่วงขาลง

“ถ้าเกษตรกรมีความตั้งใจที่จะทำ ก็ถือว่าประสบความสำเร็จ
ไปขั้นหนึ่งแล้ว” คุณสุมิตร ข้อยเพ็ง หัวหน้าโครงการพัฒนาพื้นที่
ลุ่มน้ำห้วยยางทรายตอนบนฯ ให้ความเห็นระหว่างเดินชมต้นกาแฟ

อันที่จริง ที่โครงการฯ นั้นมีการทดลองปลูกกาแฟมา
หลายปีแล้ว ผลผลิตที่ได้ถูกนำไปคั่วและบด หลายคนได้ชิม
ก็มักเอ่ยชมว่ารสชาติดี นำส่งเสริมให้ปลูกไปในวงกว้าง

บ่ายวันเดียวกันนั่นเอง คุณสุมิตรฯ พาผู้มาเยือนไปชม
พื้นที่โครงการฯ ที่ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง สูงขึ้นไปบน
ไหล่ภู เหนือหุบเขาด้านทิศใต้

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่นั่นคือ เขตอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า การงานพื้นดิน ป่าต้นน้ำกำลังดำเนินไปอย่างเข้มข้น กล้าไม้ใหญ่น้อย ถูกเพาะขยาย ทั้งเพื่อปลูกเสริมลงในป่าเสื่อมโทรม และ แจกจ่ายไปยังชาวบ้านชายขอบป่า

และที่สำนักงานโครงการฯ นั่นเอง ที่ใครหลายคน ได้เห็นหน้าตาของอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ “ต้นธาร” ที่ส่งมอบ น้ำล้นเกินผ่านอุโมงค์ผันน้ำไปช่วยชาวอำเภอเขาวง ณ อีกฟากภูเขา

ยืนอยู่ริมอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ ขณะเบื้องหน้า คือ ทะเลสาบขนาดย่อมแวดล้อมด้วยป่าไม้ ในยามนั้น ใครหลายคนคงรู้สึกคล้ายคลึงกัน

รู้สึกได้ถึงความสุขสมบูรณ์ รับรู้ได้ถึงความก้าวหน้าของ การงานฟื้นฟูป่าที่ดำเนินมาอย่างยาวนาน ด้วยความตั้งใจ และมุ่งมั่น

กาแฟในโครงการฯ ซึ่งเริ่มให้ผลนำพอใจ

หมากเฒ่า ไม้ใหญ่ที่ให้ร่มเงา และเครื่องคั่วเมล็ดอย่างไวน์

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อ่างเก็บน้ำห้วยหวด ดินธารซึ่งให้กำเนิดอุทยานแห่งชาติภูผายล

๔...

จากหุบเขาด้านทิศใต้ เมื่อมองขึ้นไปด้านทิศเหนือจะพบแนวภูสูง
ปกคลุมด้วยป่าไม้

ความอุดมสมบูรณ์นี้ ปรากฏเป็นสายหมอกขาวในยามเช้า และ
ธารน้ำที่ไหลหลังเป็นลำห้วยน้อยใหญ่ หล่อเลี้ยงพืชพรรณ สัตว์ป่า และ
ผู้คนแห่งหุบเขาได้ลงไป

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่
แหล่งน้ำที่หล่อเลี้ยงทั้งเกษตรกรรมอาหารและกาฬสินธุ์

อุทยานแห่งชาติภูผายล คือหน่วยงานหลักในการดูแลป่าใหญ่ผืนนี้ ด้วยภูมิประเทศเป็นแนวเทือกเขา จึงเป็นต้นน้ำลำธารสำคัญที่ทำให้กำเนิดน้ำตกมากมาย อย่างน้ำตกคำสร้างและน้ำตกผาผึ้ง ซึ่งทอดลงเต็มเต็มอ่างเก็บน้ำห้วยหวด

ย้อนกลับไปในวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหวด พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริความว่า ***“ควรอนุรักษ์สภาพธรรมชาติและป่าไม้บริเวณใกล้กับห้วยงานเขื่อนเก็บกักน้ำของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหวด ตลอดจนบริเวณข้างเคียงอ่างเก็บน้ำ...”***

๓ ปีต่อมา กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ จึงเข้าสำรวจพื้นที่แล้วประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติห้วยหวดในขณะนั้น

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้วยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ชาวสกจนครและมุกดาหารจึงมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ไว้ใช้

ครอบคลุมเนื้อที่ ๕๑๗,๘๕๐ ไร่ เขตกิ่งอำเภอโคกศรีสุพรรณ กิ่งอำเภอต่างอย
อำเภอเมืองฯ จังหวัดสกจนคร อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม และอำเภอดงหลวง
อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

นับตั้งแต่นั้น ฝินป่าห้วยหวดก็ได้รับการดูแลในฐานะต้นน้ำลำธาร อันเปรียบ
เสมือน **“มารดา”** ผู้เลี้ยงดูทุกชีวิตให้อิ่มเอม เต็มใหญ่

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

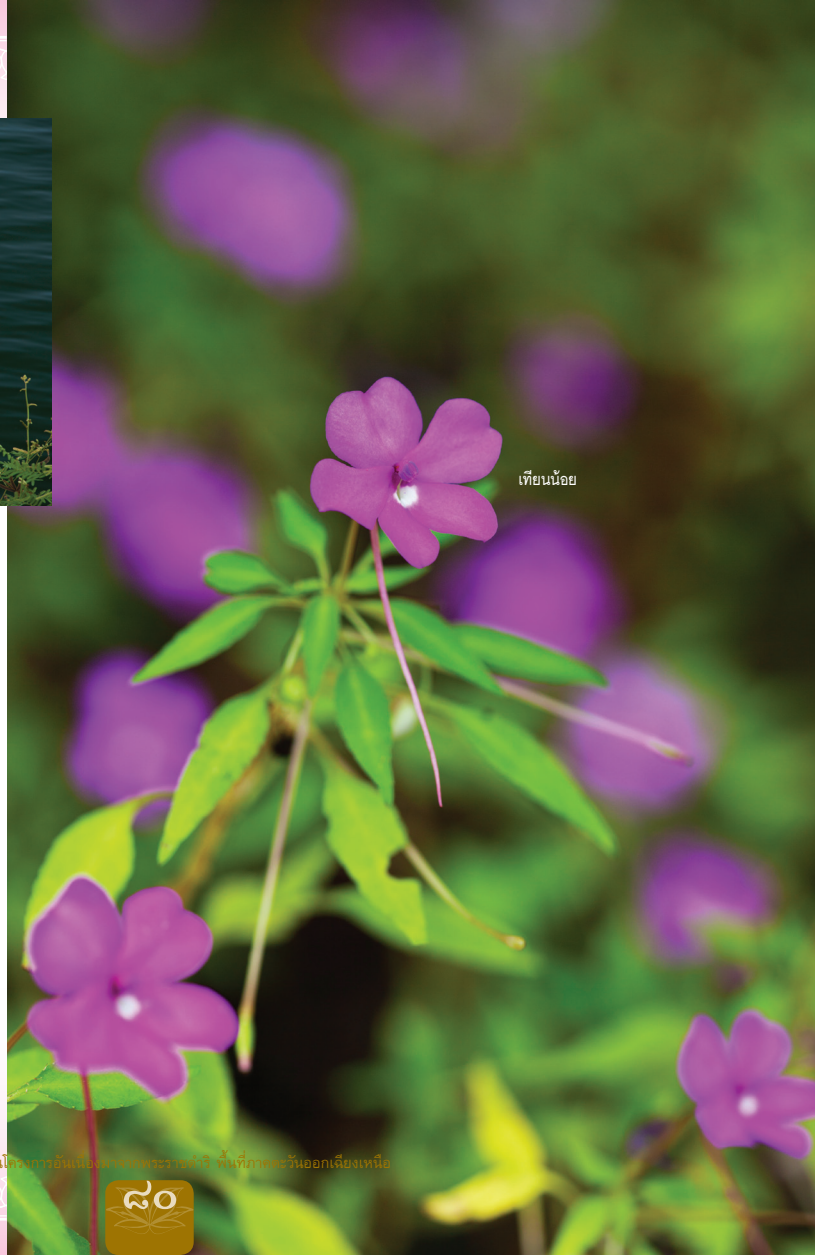

บนเส้นทางศึกษาธรรมชาติซึ่งเลาะ
เลียบบ้างเก็บน้ำห้วยหวดเข้าไป นอกจาก
ทิวทัศน์น้ำชมของทะเลสาบ ผู้มาเยือนยังได้
ชื่นชมพรรณไม้มากมาย เช่น เทียนน้อย
ซึ่งผลิดอกสีชมพูอ่อนหวาน ฝ้ายป่าดอกสีชมพู
สดใส กระดุมเงินดอกกระจจี๊ด ทว่าป็นสีเงิน
วามาว ระหว่างทางยังปรากฏน้ำตกสายเล็ก
สายน้อยอย่างน้ำตกผาผึ้ง น้ำตกคำสร้าง...

ระหว่างทางที่ทอดเข้าไปในหุบเขา ยัง
มีน้ำตกอีกแห่งหนึ่ง ต้นธารเกิดจากป่าบน
พื้นที่อุทยานฯ

“งดงาม”... คือนิยามสั้น ๆ ทว่ามาก
ความหมาย เมื่อมายืนอยู่เบื้องหน้าชั้นแรก
ของน้ำตกแก่งไทร์

เทียนน้อย

เที่ยวตามรอยในโครงการถ้ำเขื่อนลือชัยและทะเลสาบแควที่จังหวัดตากและวันออกเฉียงเหนือ

ฤดูฝนก่อนกำเนิดดอกไม้ป่าหลากสีสันอีกทั้งเฟิร์นก็แตกผลิใบเขียวสดเป็นตา

ศาลาทรงงาน เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหวด เมื่อปี ๒๕๒๐

ใครคนนั้นที่เอย ทั้งหมดถึง ความงดงามของสายน้ำที่ไหล
โจนลงมา ประหนึ่งผ้าผืนสีเขียวประดับแนวหน้าผา รวมถึงคุณค่าอัน
“งดงาม” แก่ชีวิตในหุบเขา

คุณค่าที่รินรดผืนดินกันดารให้ชุ่มชื้นเย็นฉ่ำ มอบความ
สมบูรณ์แด่พืชพรรณนานา ทั้งแปลงผักสวนครัว สรรพน้ำ และ
ไร่นา

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ไทรแฉะเรือนยอดร่มครึ้มปรางป่า

นึกถึงเรื่องเล่าในวันวาร...

นานมาแล้ว ณ ปลายเทือกเขาภูพาน
ด้านทิศใต้ เขตอำเภอดงหลวง จังหวัด
มุกดาหาร ผืนป่านั้น “หนาที่บจนแดด
ไม่เคยส่องลงพื้นได้” อันเป็นที่มาของ
“ดงหลวง” ซึ่งหมายถึงป่าไพรอันกว้าง
ใหญ่ มองไปทางใดก็ราวกับห่มคลุมด้วย
ผืนพรมสีเขียวนุ่มหนา

ในวันนี้ มองจากหุบเขาออกไป ภาพ
ที่ปรากฏ ณ เบื้องหน้า คือพืชพรรณ
น้อยใหญ่ ไม่ต่างจากผืนพรมสีเขียวสุด
สวยงาม ราวกับเรื่องเล่าในอดีตนั้นพื้น
ดินกลับมา

เรื่องราวอันนำมาซึ่งความหวัง
ความฝัน

ไม่ต่างจากความฝันขององค์ราชา
ผู้ก่อตั้งโครงการในหุบเขา ด้วยหวังว่า
ความงดงามที่เคยมีในวันวารจะพลิกฟื้น
หวนคืนกลับมา...

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การเดินทาง

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำ
ห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมา
จากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลกกตูม
อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เปิด
ให้ผู้สนใจเข้าไปเรียนรู้ดูงาน อีกทั้งที่ตั้ง
สำนักงานโครงการฯ บรรยากาศดี อยู่ริม
อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ จึงเหมาะสำหรับพักผ่อน
หย่อนใจด้วย

สอบถามเพิ่มเติมได้ที่โทรศัพท์

๐๘-๑๕๔๗-๙๙๙๐

หากไปเยือนหุบเขา มีเวลาน่าแวะชม
ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่บ้านด่านช้าง
ตำบลบ้านค้อ อำเภอดำชะอี จังหวัด
มุกดาหาร โทรศัพท์ ๐๘-๗๒๒๒-๓๔๗๗

แปลงสาธิตการปลูกกาแฟอยู่ที่
ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัด
มุกดาหาร สอบถามได้ที่พันตรีชาญ
ศรีโพธิ์ไทร โทรศัพท์ ๐-๔๒๖๗-๖๓๓๙

ธารสายน้อยไหลโจนจากหน้าผา
หนึ่งใบบัดมากลายที่ไหลลง
อ่างเก็บน้ำห้วยหวด

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

น้ำตกแก่งโพธิ์ ความงดงามและความหวังแห่งชีวิตในหุบเขา

อุทยานแห่งชาติภูผายลน้ำเหี่ยว อ่างเก็บน้ำห้วยหวดอยู่ไม่ไกลที่ทำการ
อุทยานฯ รวมถึงน้ำตกแก่งโพธิ์-น้ำตกสวยแห่งหุบเขา

อุทยานฯ มีบ้านพักรับรอง เดินท์และลานกางเต็นท์ให้บริการ สอบถาม
เพิ่มเติมได้ที่โทรศัพท์ ๐-๔๒๗๒-๖๖๑๕

เที่ยวตามรอยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หินช้างสี วุฒิศักดิ์อันแปลกตาในอุทยานฯ น้ำพอง

เวียงทะเลสาบน้ำสันเขื่อน ที่ความจุกว่า ๒ พันล้านลูกบาศก์เมตร

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
 อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เลขที่ ๒๐๒๑ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖
 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 โทรศัพท์ ๐-๒๔๔๗-๘๕๐๐ โทรสาร ๐-๒๔๔๗-๘๕๐๓ เว็บไซต์ <http://www.rdpb.go.th>